

PERHEKESKUSKÄSIKIRJA

**TORNION
PERHEKESKUSTOIMINTAMALLI
2022-2023**

+ VISIOTA 2024-2026

Jokaisella lapsella on oikeus hyvään ja onnelliseen elämään.

Tähän he tarvitsevat meitä aikuisia.

*Aikuisten tukea ja sitä,
että joku aidosti kuuntelee
ja toimii.*

*Me aikuiset taas voimme auttaa toinen toistamme auttamaan,
yhdessä.*

Yhteisellä työllä. Yhteistyöllä.

Vastuu ei ole kenelläkään yksin. Se on kaikilla meillä.

Minulla. Sinullakin.

(THL. 2016. Luo luottamusta – suojele lasta.)

Lisätietoja:

Heidi Juuso

Perhekeskuskoordinaattori

0406879907

heidi.juuso@lapha.fi

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO.....	5
TIETOA TORNIOSTA.....	8
LAPIN PERHEKESKUKSET.....	10
PERHEKESKUKSEN YLEISET PERIAATTEET, TARKOITUS JA TAVOITTEET.....	12
PERHEKESKUSTOIMINNAN TAUSTA JA LINJAUKSET.....	17
Perhekeskustoimintamalli.....	17
Tornion kaupunkistrategia.....	21
Lapin hyvinvointialuestrategia.....	23
HYTE-kerroin.....	25
Lapsiystävällinen kunta.....	26
FinLapset-kysely 2018.....	27
Kouluterveyskyselyt 2019 ja 2021.....	31
Perhekeskustyöpajat.....	34
Yhteenveto taustatekijöistä.....	35
PERHEKESKUKSEN TEHTÄVÄT.....	37
Edistää ja seuraa lapsen terveyttä ja hyvinvointia ml. lapsen kasvua.....	37
Mahdollistaa vertaistuen, vahvistaa yhteisöllisyyttä.....	40
Tarjoaa varhaista tukea, hoitoa ja kuntoutusta.....	41
Ehkäisee lähisuhdeväkivaltaa.....	43
Tukee vanhemmuudessa ja parisuhteessa.....	44
Auttaa sovinnolliseen eroon ja vanhemmuuden jatkumiseen.....	47
Otaa huomioon perheiden monimuotoisuuden ml. monikulttuurisuus.....	49
PERHEKESKUKSEN PALVELUKOKONAISUUS, PALVELUIDEN INTEGROINTI.....	51
PERHEKESKUKSEN SAATAVUUS JA SAAVUTETTAVUUS.....	54
Lähipalveluita.....	54
Sähköisiä palveluita.....	55
Tiedotus.....	57
PERHEKESKUKSEN JOHTAMINEN JA KOORDINOINTI.....	59

PERHEKESKUKSEN YHTEISTYÖRAKENTEET JA -KÄYTÄNTEET.....	62
TORNION PERHEKESKUSTOIMINNAN TAVOITTEET JA PAINOPISTEET.....	64
Tiedottaminen ja palveluiden näkyväksi tekeminen.....	64
Monialaisen yhteistyön vahvistaminen.....	65
Vanhemmuuden tukeminen.....	66
Mielen hyvinvoinnin tukeminen.....	67
SUUNNITELMIA VUOSILLE 2024-2026.....	69
LÄHTEET.....	71

JOHDANTO

Perhekeskus ei ole mikään uusi palvelu tai pelkkä yksittäinen rakennus, vaan kokoaa yhteen lasten, nuorten ja perheiden palvelut. Perhekeskuksen tarkoitus on verkostoida nämä lapsille ja perheille suunnatut palvelut ja selkeyttää palvelurakenne, jotta jokainen lapsi ja perhe voi saada tarvitsemansa tuen ja avun mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Perhekeskus toimintamallin avulla kehitetään lasten, nuorten ja perheiden palveluja sekä selkeytetään palvelurakennetta. Perhekeskuskehittämistyön avulla pyritään siihen, että hyödynnetään eri ammattilaisten osaamista ja tehdään yhdessä niitä asioita, joita perhe tarvitsee yhteisin päämäärin perheen tarvitsemalla riittävällä tuella. Hyödynnetään ja kohdennetaan olemassa olevat resurssit oikein ja vältetään päällekkäistä työtä.

Torniossa perhekeskus toimintamallin mukainen kehittämissyö alkoi maaliskuussa 2022 perhekeskustyöpajan merkeissä. Monialaiseen perhekeskustyöpajaan osallistui ammattilaisia sosiaalitoimesta, neuvolasta, varhaiskasvatuksesta, seurakunnasta ja lasten ja nuorten psykiatrian poliklinikalta. Työpajoja on sen jälkeen ollut vielä 5. kaksi työpajaa keväisin ja kaksi työpajaa syksyisin. Perhekeskustyöpajoihin osallistuneiden joukko on laajentunut edustajiin kouluterveydenhuollosta sekä Tornion kaupungin ja Tornion seurakunnan nuorisotoimista, kouluilta, pakolaistyöstä/ maahanmuuttopalveluista. Myös asiakasnäkökulmaa on tuonut kehittäjävanhempien edustus. Parhaimmillaan työpajoissa on ollut yli 60 lasten, nuorten ja perheiden palveluiden kehittämisestä kiinnostunutta toimijaa työntekijöistä päälliköihin. Perhekeskuskehittämiseen Torniossa onkin saatu verkostoitua toimijoita laajasti eri sektoreilta ja toimijatahoilta.

Elokuun puolivälissä 2022 perhekeskuskoordinaattori aloitti kokoaikaisen työn Tornion kaupungissa Lapin Tulevaisuuden sote-keskus -hankkeessa kesään 2023 asti. Työskentelyjaksolle saatiin jatkoa keväällä 2023 vuoden 2023 loppuun asti, jolloin Tulevaisuuden sote-keskus -hanke kokonaisuudessaan päättyi. Perhekeskuskoordinaattori mm. koordinoi perhekeskuskehittämistyötä sekä eteenpäin viemistä Torniossa, kokoaa monialaisen yhteistyöverkoston ja edistää sähköisten palvelujen kehittämistä sekä työstää perhekeskuskäsikirjan. Perhekeskuksen ohjausryhmä perustettiin syksyllä 2022. Tämä monialainen työryhmä kokoontuu kerran kuukaudessa ja

mm. sopii mitä työpajoissa esille tuotuja asioita lähdetään viemään eteenpäin. Ohjausryhmä toimii näin myös perhekeskuskoordinaattorin työn tukena.

Perhekeskuskehittäminen Torniossa on tuonut mukanaan keväästä 2022- kevääseen 2023 aikana mm. joulukuussa 2022 avautuneet Tornion perhekeskuksen nettisivut eli Tornion sähköisen perhekeskuksen, joista löytyy myös Perheiden palvelujen opas ja yhteistyötahot-lomake sekä syyskuussa avautuneet somekanavat Instagramiin ja Facebookiin. Tornion perhekeskus on myös kuvattu Innokylään sekä palvelutietovarantoon. Asiakasnäkökulmaa perhekeskuskehittämiseen tuovat kehittäjävanhemmat.

Yhteistyötä eri tahojen välillä on vahvistettu mm. neuvolan ja seurakunnan välillä on otettu käyttöön 4v keskustelut sekä neuvolan ja varhaiskasvatuksen sekä Tornion Perheiden Talon yhteistyötä 6kk ryhmäneuvoloiden osalta. Lapsille, nuorille ja perheille suunnattu matalankynnyksen Pyydä apua -palvelukanava avautui lokakuun 2022 lopussa. Perheille järjestetään 1x kk vanhemmuuden tuen webinaareja Lapin perhekeskuskoordinaattoreiden organisoimina. MLL:n Lukumummi & -vaari koulutus järjestettiin vapaaehtoisille, jotta saadaan kouluille lisää läsnä olevia aikuisia. Vapaaehtoisille suunnattu Läksykummi-koulutus syksyllä 2023 on myös vastaamassa tähän tarpeeseen. Erilaisia ammatillisille suunnattuja koulutuksia on järjestetty. Näistä muutamina esimerkkeinä Perhepolku-koulutus ja parisuhde- sekä itsemurhien ehkäisy ja puheeksiotto -koulutukset. Syksyille sovittuja koulutuksia ovat mm. Lapset puheeksi sekä Neuvokas perhe -koulutukset. Koulutusten tavoitteena on vahvistaa ammattilaisten osaamista sekä kehittää palveluja ja monialaista yhteistyötä.

Perhekeskuskoordinaattori on jalkautunut ja käynyt kertomassa perhekeskuskehittämisestä Torniossa eri tahoille mm. eri koulujen henkilöstöille, nuorisotoimelle ja kuntapäätäjille sekä myös asiakkaille Tornion Perheiden Talolla ja erilaisissa tapahtumissa, kuten Perheneuvolan avoimissa ovissa, Tornion perheiden Talon avoimissa ovissa, Leikitään Pikku Kakkosta -tapahtumassa Torandassa. Perhekeskuskoordinaattori on myös ollut puhumassa mm. Lasten, nuorten ja perheiden mielenterveyden tukeminen- yhteinen asiamme webinaarin dialogissa, Lapin Perheiden palvelujen verkostossa sekä Minusta sinuun ja sinusta minuun – päihteiden ylisukupolvinen vaikutus vanhemmuuteen seminaarin dialogissa.

Tulossa on mm. monialaisesti järjestettävä vanhemmuuden tuen kaksipäiväinen koko perheen toiminnallinen tapahtuma Putaan liikuntahallilla sekä iltawebinaari vanhemmille. Kulttuurineuvolakokeilu käynnistyy Torniossa syksyllä 2023 2kk, 6kk ja 10kk ikäkausitarkastusten yhteyteen kaikille tämän ikäisten lasten perheille yhteistyössä neuvolan ja Lastenkulttuuri Kattilan kanssa. Zoturi eli tarina-auttamisen menetelmän käyttöönotto, joka yhdistetään Pyydä apua -palveluun. Seurakunnalla on työntekijöitä kouluttautumassa walk-in-therapy -toimintaan.

1.1.2023 on tapahtunut historiallisen iso organisaatiomuutos sosiaali- ja terveystalouden siirtyessä kunnilta hyvinvointialueille. Muutoksen pitäisi taata asiakkaille palvelujen tasapuolisen saatavuuden toteutumisen ympäri Suomea. Palveluihin pitäisi myös päästä entistä helpommin. Muutoksen ei pitäisi vaikeuttaa ammattilaisten työtä, eikä se saisi vaikeuttaa monialaista yhteistyötä muiden tahojen kanssa. Perhekeskuskehittämisen näkökulmasta sivistystoimi on kunnan palvelu ja sote-palvelut hyvinvointialueen alaisuudessa. Lisäksi 3.sektorin palvelut ovat mukana perhekeskuksen palveluverkostossa. Yhteistyö ennaltaehkäisevien, matalankynnyksen palvelujen kehittämisessä varhaisen tuen näkökulmasta on keskiössä. Tähän pitää kiinnittää erityistä huomiota tämän ison organisaatiomuutoksen myötä.

Perhekeskuskehittämisessä huomioidaan perhekeskustoimintamallin lisäksi myös paikallistuntemus ja paikalliset painopisteet eli mm. Tornion kaupunkistrategia sekä nyt myös Lapin hyvinvointialuestrategia. Näistä nousevat esille mm. osallistuva kuntalainen, hyvinvoinnin tukeminen ja toimijayhteistyö sekä matalankynnyksen kohtaamispaikat.

Perhekeskustoiminnan konseptointi aloitettiin maaliskuussa 2023 Lapin hyvinvointialueella. Tarkoituksena on luoda malli perhekeskuskehittämiselle Lapin alueella Lapin Tulevaisuuden sote-keskus -hankkeen loppuessa vuoden 2023 lopussa.

TIETOA TORNIOSTA

Tornio sai kaupunki oikeutensa 12.5.1621 eli yli 400 vuotta sitten. Tornio on Lapin vanhin kaupunki ja perustamishetkellään myös maailman pohjoisin kaupunki. Tornio on teollisuuskaupunki, jonka merkittävin työnantaja on Outokumpu yli 2000 työntekijöineen. Outokummun terästehtaan ansiosta Torpin teollisuusalueelle on muodostunut vahva metalli- ja konepajakeskittymä. Vuoteen 2010 asti Suensaarella toimi Hartwallin olut- ja virvoitusjuomatehdas, aiemmalta nimeltään Lapin Kulta. Vuonna 2016 tehdaskiinteistöön perustettiin Elämystehdas Lappari ja Tornion Panimo, joka jatkaa panimotoimintaa.

Tornio sijaitsee Perämeren pohjoisrannikolla Meri-Lapissa Suomen ja Ruotsin rajalla. Yli 500 km pitkän, Euroopan suurimman vapaana virtaavan Tornionjoen myötä Tornion maisemat ovat vaikuttavia. Tornion keskusta sijaitsee noin 80 km napapiirin eteläpuolella. Kesällä nautitaan yöttömästä yöstä, kun aurinko ei laske ollenkaan. Talvella päivä on vain noin 3h pituinen. Tornion ilmasto on lauhkea meri-ilmasto piirteineen. Vuosittainen keskilämpötila on 0-2 astetta Celsiusta. Lämpimin kuukausi on heinäkuu 16 asteen keskilämpötilalla ja kylmin helmikuu 11 asteen keskilämpötilalla. Vuosittainen sademäärä on 500-550mm ja pysyvä lumipeite on keskimäärin marraskuun puolivälistä toukokuun alkuun asti.

Tornio on maantieteellisesti laaja kunta. Tornion kaupunki koostuu kaupunki alueesta lähiöineen sekä pienemmistä kylistä. Tornionjoen saavuttama kaupungin keskusta on vain osa Tornion alueesta. Tornion kaupungin suurin pituus on 83 kilometriä, suurin leveys on 44 kilometriä ja alueen pinta-ala on 1 228,38 neliökilometriä merialueita lukuun ottamatta. Tornionjoen suisto on ollut asuttuna viimeisestä jääkaudesta asti, koska Tornioista on hyvät kauppayhteydet maailmalle. Suurin osa Tornion maa-alueesta on rakennettua aluetta. Tornion väkiluku on 21 229 (31.12.2022). Kaupungissa on näin ollen pieni väestötiheys, vain 18,9 asukasta neliökilometriä kohden. Vuonna 2022 syntyi 165 lasta, mikä on samaa luokkaa edellisen vuoden kanssa. Viimeisen viiden vuoden aikana syntyvyys on laskenut. Vuonna 2017 syntyi 201 lasta.

Tornion ja Haaparannan välinen yhteistyö on tiivistä ja ne muodostavat yhdessä ns. Kaksoiskaupungin. ”Maailman rauhallisimmalla rajalla” mm. voi opiskella rajan molemmin

puolin kotimaasta huolimatta sekä Tornionlaakson museo – Tornedalens museum on Tornion ja Haaparannan yhteinen museo. Rajalla – På Gränsen -hanke sisältää mm. yhdistetyn keskustan Tornion ja Haaparannan keskustojen välille.

LAPIN PERHEKESKUKSET

Lasten ja perheiden palveluja on kehitetty tiiviisti vuodesta 2008 lähtien mm. Kansallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämissuunnitelmassa (Kaste 2008–2015) sekä Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa (LAPE 2016–2019). Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa jatketaan vielä nykyisen hallitusohjelman mukaisesti vuosina 2020–2023. Ohjelmassa kehitetään perhekeskuksia ja lasten, nuorten ja perheiden varhaista tukea arjessa, lasten ja nuorten matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalveluita sekä lastensuojelun monialaisuutta. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa toimeenpannaan osana Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmaa sekä lastensuojelun osalta myös erillisessä Lastensuojelun monialainen kehittäminen 2020–2022-hankkeessa.

Tornio on mukana Lapin maakunnan Tulevaisuuden sote-keskus -hankekokonaisuudessa, jossa kehitetään perustason sosiaali- ja terveystalvveluja Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman tavoitteiden mukaisesti. Hankkeen myötä maakunnassa valmistellaan ja otetaan käyttöön uudenlainen, laaja-alainen sosiaali- ja terveyskeskus, jossa asiakas saa tarvitsemansa avun helposti. Lapin Tulevaisuuden sotekeskus -hankkeessa kehitetään myös perhekeskustoimintaa, kuntien perhepalveluita sekä niiden monialaista yhteistyötä. Hankkeen varoin Torniossa toimii perhekeskuskoordinaattori elokuusta 2022 joulukuuhun 2023.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelujen ja rakenteiden uudistus eli Sote-uudistus on entisestään edesauttanut mm. perhekeskusmallin sisäänajoa sekä toimintakulttuurin ja ajattelun muutosta. Sote-uudistuksen perhekeskuspalveluihin liittyvät keskeiset tavoitteet ovat tuen ja palvelujen oikea-aikaisuus varhaisessa vaiheessa yhdellä yhteydenotolla ja sujuvuus palvelusta toiseen siirryttäessä, palvelujen toteutus lähipalvelun periaatteella täydennettynä verkkopalveluilla sekä liikkuvilla palveluilla, palvelun käyttäjien osallisuus palvelujen kehittämisessä sekä arjen ja vanhemmuuden tukeminen tuomalla monipuoliset palvelut helposti saataville.

Nykyisessä sote-mallissa Tornio kuuluu Lapin hyvinvointialueeseen yhdessä 20 muun Lapin kunnan kanssa. Lapin hyvinvointialue on jaoteltu vielä 4 alueeseen, jotka ovat

Pohjoisen Lapin palvelualue, Itäisen Lapin palvelualue, Kaakkoisen Lapin palvelualue sekä Lounaisen Lapin palvelualue. Tornio kuuluu Lounaisen Lapin palvelualueeseen yhdessä Kemin, Keminmaan, Simon, Tervolan ja Ylitornion kuntien kanssa.

Lapin hyvinvointialue vastaa Lapin julkisten sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelujen järjestämisestä 1.1.2023 alkaen. Palvelut siirtyvät kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille, jotta asukkaat saisivat aiempaa tasavertaisempia sote- ja pelastuspalveluja kaikkialla Suomessa. Tulevat hyvinvointialueet voivat tulevaisuudessa sisältää myös alueellisia perhekeskuksia paikallisten perhekeskusten lisäksi.

Sosiaali- ja terveyskeskusten sekä perhekeskusten palveluilla ja niiden yhteensovittamisella on selkeä lainsäädännöllinen perusta. Hyvinvointialueella on vastuu asiakkaiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhteensovittamisesta kokonaisuuksiksi (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021 10§). Kuntien ja hyvinvointialueen on toimittava yhteistyössä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021 6 ja 7§). Sosiaali- ja terveystalvet perustuvat mm. Terveydenhuoltolakiin 1326/2010, sosiaalihuoltolakiin 1301/2014 ja valtioneuvoston asetukseen 338/2011. Sosiaali- ja terveystalvet yhteensovittaminen keskenään sekä muiden palvelujen kanssa perustuu lain velvoitteeseen yhteensovittaa nämä palvelut ja toiminta kokonaisuuksiksi. Lasten, nuorten ja perheiden palvelut ovat hyvin laaja ja monesta toisiinsa vaikuttavista osista muodostuva kokonaisuus. Yhdyspintoja on monia ja työ ei rajaudu pelkästään yksittäisen kunnan sisäiseksi tehtäväksi, vaan perhekeskus voi sisältää yhteistyötä myös naapurikuntien kanssa.

Lapin alueella ollaan kehittämässä 10 perhekeskusta. Nämä ovat Posio, Tornio, Kemi, Kemijärvi, Kittilä, Sodankylä, Inari, Muonio & Enontekiö, Salla, Rovaniemi. Jokaisella perhekeskuksella on omat tavoitteensa ja painopisteensä, mutta myös yhteisiä kehittämiskohteita. Yhdessä esimerkiksi järjestetään vanhemmuuden tuen webinaareja koko Lapin alueen perheille. Perhekeskuskonseptointia tehdään koko Lapin alueelle. Jokainen perhekeskus vie tietojään palvelutietovarantoon. Siinäkin yhtenäistä linjausta esimerkiksi mitä tietoja viedään ja mitä toimijoita linkitetään kunkin perhekeskuksen kuvaukseen.

PERHEKESKUKSEN YLEISET PERIAATTEET, TARKOITUS JA TAVOITTEET

Perhekeskus on monialainen lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja terveyttä edistävä sekä varhaista tukea, hoitoa ja kuntoutusta tarjoava palveluverkosto. Perhekeskus ei siis ole mikään uusi palvelu tai pelkkä yksittäinen rakennus vaan kattaa alueen monialaiset palvelut lapsille, nuorille ja perheille yhteensovittaen kuntien ja kuntayhtymien sekä järjestöjen ja seurakuntien palveluita ja toimintaa. Perhekeskuksen palvelut toimivat verkostomaisesti, jolloin perhekeskuksen työntekijät tekevät työtä tiiviisti yhdessä, jotta perheen tarvitsema asiantuntemus saadaan perheelle nopeasti ja joustavasti. Perhekeskus toimii lähipalveluperiaatteella, jolloin palvelut ovat helposti saavutettavissa lasten ja perheiden arkiympäristöjen läheisyydessä ja ovat toimivien kulkua ja liikenneyhteyksien päässä tai jalkautuvat kotiin. Palveluita voidaan tarjota palvelunantajien toimipisteissä, asiakkaan kotona, koulussa tai varhaiskasvatuksessa tai sähköisinä palveluina.

Perhekeskukset toimivat osana sosiaali- ja terveyskeskusta lapsiperheille suunnattujen sosiaali- ja terveyspalvelujen osalta. Perhekeskus verkostoi ja sovittaa yhteen lapsiperheiden palvelut eli lapsiperheiden sosiaali- ja terveyspalvelut, järjestöjen ja seurakuntien toiminnan ja palvelut, tarjoaa kohtaamispaikan, varhaiskasvatustilaa ja muun sivistystoimen, kuntien terveyttä ja hyvinvointia edistävän toiminnan, opiskeluhoitoa ja nuorten palvelut, erityis- ja vaativan tason palvelut sekä sähköiset palvelut. Perhekeskukseen kuuluvat äitiys- ja lastenneuvolan sekä ehkäisyneuvolan terveydenhoitajan, kättilön ja lääkärin palvelut, lapsiperheiden perhetyö ja kotipalvelu, puhe-, toiminta- ja fysioterapeutin sekä ravitsemusterapeutin palvelut, kasvatus- ja perheneuvolan psykologin ja sosiaalityöntekijän palvelut, lastenvalvojen palvelut, lapsiperheiden sosiaalityö, erikoissairaanhoidon asiantuntemusta ja lastensuojelun tukea, avointen kohtaamispaikkojen toiminta, varhaiskasvatus, kunnan terveyttä ja hyvinvointia edistävä toiminta, seurakunnat ja järjestöt sekä palveluja myös kouluikäisille ja nuorille.

Perhekeskuksia kehitetään ja ne pohjautuvat perhekeskustoimintamalliin, joka sisältää perhekeskuksen tehtävät. Toimintamalli kattaa lapsiperheiden sosiaali- ja terveyspalvelut, sivistyspalvelut sekä järjestöt ja seurakunnan. Käytännön toiminta suunnitellaan

alueellisesti ja paikallisesti yhdessä kuntien muiden palvelujen sekä järjestöjen ja seurakuntien kanssa perheitä hyödyttäväksi toimivaksi kokonaisuudeksi. Perhekeskus edistää ja seuraa lapsen ja perheen terveyttä ja hyvinvointia, tukee vanhemmuudessa ja parisuhteessa, tarjoaa varhaista tukea, hoitoa ja kuntoutusta, auttaa sovinnolliseen eroon ja vanhemmuuden jatkumiseen, ottaa huomioon perheiden monimuotoisuuden, ehkäisee lähisuhdeväkivaltaa sekä kohtaamispaikka mahdollistaa vertaistuen ja vahvistaa yhteisöllisyyttä.

Perhekeskuksen toimintaa ohjaavia arvoja ovat lapsi- ja perhelähtöisyys, voimavarojen vahvistaminen, lapsen oikeudet ja perheiden monimuotoisuuden huomioiminen. Nämä arvot näkyvät kaikessa perhekeskustyössä monialaisesta asiakastyöstä johtamiseen ja perhekeskuksen kehittämistyöhön.

Perhekeskuksen kohderyhmä on lapset, nuoret ja perheet. Perhekeskuksella on tehtävien ja toimintaa ohjaavien arvojen lisäksi myös perhekeskustoiminnan tavoitteet. Lapsille, perheille ja nuorille toiminnan tavoitteena on vahvistaa voimavaroja, tulla autetuksi sekä osallistua ja tulla kohdatuksi. Toiminnalla on tavoitteita myös työntekijöiden työhyvinvoinnin vahvistumiselle ja työn tekemisen edellytysten paranemiselle. Itse toiminnan tulokset ja vaikuttavuus paranevat tehdään siis oikeita asioita oikea-aikaisesti ja kustannustehokkaasti.

Perhekeskuksen keskeiset periaatteet

1. Lapsi-, nuori- ja perhelähtöisyys mukaan lukien lapsen oikeudet: Lasten, nuorten ja perheiden sekä työntekijöiden osallisuus ja vastavuoroinen aito kohtaaminen ovat lapsi- ja perhelähtöisen toimintakulttuurin ja siten myös perhekeskustoiminnan ydintä. Lapsi-, nuori- ja perhelähtöisen näkökulman huomioiminen johtamisessa, ammattilaisten yhteistoiminnassa ja asiakastyössä tarkoittaa lapsen, nuoren ja perheen elämäntilanteen kokonaisuuden huomioimista, tarpeisiin vastaamista ja heidän osallistumisestaan palveluiden suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin.
2. Palvelujen yhdenvertainen saatavuus, oikea-aikaisuus ja jatkuvuus: Perhekeskuksen palvelut toimivat lähipalveluperiaatteella ja ne on tarkoitettu kaikille lapsille, nuorille ja perheille. Perhekeskustoiminta mahdollistaa palvelujen yhdenvertaisen ja oikea-aikaisen saatavuuden sekä jatkuvuuden toteutumisen. Tämä tarkoittaa, että varmistetaan palvelujen saavutettavuus, asiakaskontaktien

- jatkuvuus sekä avun ja tuen oikea-aikaisuus. Palvelujen psykososiaalinen saavutettavuus toteutuu, kun kiinnitetään erityistä huomiota myönteiseen vastaanottoon, osallisuuden vahvistamiseen, asiakkaan kuulluksi tulemiseen ja tarpeiden mukaisiin palveluihin. Fyysisessä saavutettavuudessa on huomioitava, että palvelut ovat fyysisesti lasten kasvuympäristöjen ja perheiden arjen ympäristöjen läheisyydessä, toimivien kulkuyhteyksien päässä ja jalkautuvat esimerkiksi kotiin. Digitaalinen saavutettavuus takaa reaaliaikaiset verkkopalvelut esim. chat, ajanvaraus ja perheen oman aikataulun mukaan hyödynnettävät palvelut, kuten neuvonta, ohjaus ja vanhemmuuden tuki.
3. Painotuksen siirtäminen ehkäisevään ja ennakoivaan työhön: Perhekeskuksen palvelujen ydinperiaatteena on toimia terveyttä ja hyvinvointia edistäen sekä ennaltaehkäisevästi ja varhain. Tarkoituksena on pysäyttää korjaavien palvelujen tarpeen kasvu, kustannusten nousu sekä eriarvoistumisen ja syrjäytymisen lisääntyminen.
  4. Laadukas ja vaikuttava toiminta: Perhekeskusten kehittämisen keskiössä ovat palvelujen laadun ja vaikuttavuuden parantaminen. Palvelujen laatu liittyy vahvasti siihen, kuinka asiakas tulee kuulluksi ja kohdatuksi sekä saako hän apua oikea-aikaisesti ja sujuvasti sitä tarvittaessaan. Palvelujen hajanaisuus vähentyy ja palvelujen yhtenäisyys sekä saavutettavuus parantuvat monialaisen palvelu- ja yhteistyöverkoston muotoutuessa ja tiivistyessä kokonaisuudeksi. Tällöin asiakkaiden ja työntekijöiden näkökulmasta palvelut muodostavat selkeämmän kokonaisuuden.
  5. Monialaisuus ja yhteentoimivuus: Palvelujen ja toimintojen monialaisuuden ja yhteentoimivuuden varmistamiseksi tarvitaan rakenteet hyvinvointialueen ja kunnan hallinnonalojen eli sivistystoimi, sosiaali- ja terveystoimi sekä järjestöjen ja seurakuntien palvelujen ja toimintojen johtamiselle ja koordinaatiolle osana lasten, nuorten ja perheiden palvelukokonaisuutta. Olennaista on, että rakenteet ylittävät hallinnonala- ja organisaatorajat. Tällöin on mahdollista, että asiakastasolla lapsen, nuoren tai perheen kokemuksellinen tieto sekä yhden tai useamman työntekijän asiantuntijatieto, osaaminen ja voimavarat yhdistyvät yhteisiksi tavoitteiksi ja toiminnaksi.
  6. Muut periaatteet: Perhekeskustoimintaa ja sen kehittämistä ohjaavat myös vuosina 2016–2019 yhdessä sovitut periaatteet perheen voimavarojen vahvistuminen ja perheiden monimuotoisuuden sekä sukupuolen moninaisuuden huomioon

ottaminen. Muita perhekeskustoiminnassa keskeisiä periaatteita ovat vastavuoroinen kohtaaminen, suhteen jatkuvuus ja luottamus, vertaistuki ja yhteisöllisyys sekä asiantuntemus ja vaikuttavien menetelmien käyttö.

Perhekeskuksen kehittämisen tavoitteena on, että perhekeskuksen palvelut ja toiminta muodostavat yhteensovitetun kokonaisuuden. Kokonaisuuden yhteentoimivuus edellyttää yhteisesti sovittuja käytäntöjä, monialaisen yhteistyön toimintarakenteita sekä yhteensovittavaa johtamista. Näin luodaan edellytykset yhtenäiselle toiminnalle, osallisuudelle ja kumppanuudelle, asiakastarvetta vastaaville palveluille, asiakasprosessien sujuvuudelle sekä henkilöstön yhteistyöosaamiselle ja hyvinvoinnille. Yhteensovitettu asiakastyö edellyttää monialaista tuen ja hoidon tarpeen arviointia sekä yhteistoiminnallista työskentelyä. Tämän työn keskiössä ovat asiantuntijuuden jakaminen, monialainen yhteistyöosaaminen sekä asiakastyön roolien ja vastuiden määrittely. Toimintamuotoina ovat jalkautuvan työn muodot, työparityö, tiimityöskentely ja konsultaatiotoiminta. Lisäksi tärkeitä ovat yhteisen kouluttautumisen ja kehittämisen toimintamallit.

Perus- ja erityistason sekä erityisosaamista edellyttävät sosiaali- ja terveystyöpalvelut toimivat kiinteässä yhteistyössä: Joustavat, viiveettömät palvelut tuen tarpeen mukaan mahdollistavat nopean avun ja tuen. Toimivat perustason perhekeskuspalvelut ovat aina ensisijaisia. Osa lapsista ja nuorista tarvitsee perustason palvelujen rinnalle myös erityistason palveluita ja heistä pieni osa erityisosaamista edellyttävää palvelua. Näissä tilanteissa on sovittava, miten huolehditaan yhteyden säilymisestä perustason palveluihin ja hoitovastuun hallitusta siirtymisestä. Tällöin lapsi ja nuori saa tarvitsemansa avun turvallisesti ja koordinoitusti. Monialaisen yhteistyön rakenteet ja käytännöt on sovittava perhekeskuspalvelujen, erityistason palvelujen sekä erityisosaamista edellyttävien palvelujen kesken.

Varhainen tuki, hoito ja kuntoutus ovat laadukkaita ja vaikuttavia: terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on perhekeskuksen ydintehtävä. Sen lisäksi systemaattista varhaisen tuen, hoidon ja kuntoutuksen toimintatapaa tulee edelleen kehittää. Tavoitteena on nopeampi, kohdennetumpi, riittävän pitkäkestoinen ja koordinoitu sekä intensiivinen tuki. Toimintaprosessin vaiheet etenevät yhteydenotosta ja asiakkaaksi tulosta tilannearvioon ja sen perusteella tehtävään suunnitelmaan ja tarvittavan avun antamiseen sekä palvelujen

koordinaatioon ja seurantaan. Lapsen, nuoren ja perheen avun ja tuen saanti helpottuu, kun heidän avukseen nimetään vastuutyöntekijä koordinoimaan heidän tarvitsemiaan palveluja. Vastuutyöntekijän nimeämisestä kannattaa tehdä käytäntö riippumatta siitä, millainen avuntarve on. Kun tarvitaan monia palveluja tai tilanne on muuten vaikea, on aina tarpeen nimetä vastuutyöntekijä, jonka tehtävänä on koordinoida lapsen, nuoren ja perheen palvelukokonaisuutta.

PERHEKESKUSTOIMINNAN TAUSTA JA LINJAUKSET

Perhekeskuskehittämistyön taustana ovat valtakunnallinen perhekeskustoimintamalli eli perhekeskustoiminnan linjaukset sekä Tornion kaupungin kaupunkistrategia ja Lapin hyvinvointialueen strategia painopisteineen. Lisäksi huomioidaan HYTE-indikaattorit ja Lapsiystävällinen kunta -malli. Myös FinLapset- ja kouluterveyskyselyiden tuloksia hyödynnetään perhekeskuskehittämistyössä, kuin myös perhekeskustyöpajoissa esiin nousseita teemoja.

Perhekeskustoimintamalli

Kuva: Perhekeskustoimintamalli.

Perhekeskuksia kehitetään ja niissä toteutuva perhekeskustoiminta pohjautuu perhekeskustoimintamalliin, joka on kehitetty yhdessä maakunnallisten hankkeiden ja kansallisten toimijoiden kesken Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelmassa 2016-2018.

Perhekeskustoimintamallin tarkoitus on yhtenäistää perhekeskuksen määrittelyä ja kehittämistyötä hyvinvointialueilla, turvata lasten ja perheiden yhdenvertaisuuden toteutuminen eri puolilla maata sekä varmistaa perhekeskustoiminnan

tavoitteiden toteutuminen ja tarjota kehys arvioinnille. Jokainen edellä mainittu kohta on välttämätön perhekeskuksesta puhuttaessa, mutta toteutustavat voivat olla hyvinkin vaihtelevia. Tämän toimintamallin avulla voi perustaa perhekeskuksen ja arvioida sen toimintaa.

Perhekeskustoimintamallin avulla selkiytetään perhekeskuksen tehtävät lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi ja varmistamiseksi ja otetaan käyttöön niitä varten kehitetyt toimintamallit ja -menetelmät, verkostoidaan tehtävien toteuttamiseksi tarvittavat lapsiperheiden palvelut ja toiminnot toimivaksi kokonaisuudeksi ja perustetaan yhteisöllisiä kohtaamispaikkoja, organisoidaan perhekeskukset ja niiden toimipisteet sekä kohtaamispaikat maakunnan alueella ja huolehditaan tilasuunnittelusta yhteistyössä kuntien kanssa, huolehditaan kokonaisuuden johtamisesta ja koordinaatiosta, palvelujen ja toimintojen yhteensovittamisesta sekä osaamisesta, sovitaan tarvittavista yhteistyörakenteista ja yhteisistä käytännöistä, uudistetaan toimintakulttuuria, otetaan käyttöön toimintatapoja ja malleja, joiden avulla lapset, nuoret ja perheet ovat mukana kehittämässä ja arvioimassa toimintaa sekä sovitaan jatkuvan kehittämisen ja seurannan rakenteet.

1. Selkiytetään perhekeskuksen tehtävät lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi ja varmistamiseksi ja otetaan käyttöön niitä varten kehitetyt toimintamallit ja -menetelmät. Tehtävät ja kehittämistarpeet on kuvattu tarkemmin luvussa Perhekeskuksen tehtävät.
2. Verkostoidaan tehtävien toteuttamiseksi tarvittavat lapsiperheiden palvelut ja toiminnot toimivaksi kokonaisuudeksi ja perustetaan yhteisöllisiä kohtaamispaikkoja: Lasten, nuorten ja perheiden palvelut on koottu yhteen Tornion perhekeskukseen. Perhekeskustyöpajoissa on toimijoita eri sektoreilta mukana kehittämässä toimintaa. Parhaimmillaan toimijoita on ollut perhekeskustyöpajassa mukana yli 60 henkilöä. Perhekeskuksen ohjausryhmään kuuluu noin 10 henkilöä, jotka edustavat perhekeskuksen eri toimijatahoja.
Lapsiperheiden kohtaamispaikkana on Tornion Perheiden Talo, jossa monet eri toimijat järjestävät ohjelmaa joko yksin tai yhdessä. Myös mm. seurakunnan perhekerhot ympäri Torniota toimivat perheille kohtaamispaikkoina.
3. Organisoitetaan perhekeskukset ja niiden toimipisteet sekä kohtaamispaikat maakunnan alueella ja huolehditaan tilasuunnittelusta yhteistyössä kuntien kanssa: Meri-Lapin alueella tehdään yhteistyötä kuntien kesken, mm. perus ja erityistason palveluiden osalta. Kohtaamispaikassa on toimintaa aamusta iltaan eri toimijoiden

järjestämänä. Myös kohtaamispaikassa käy vierailijoita eri kunnista, esim. Lapin ensi- ja turvakodista Rovaniemeltä.

4. Huolehditaan kokonaisuuden johtamisesta ja koordinaatiosta, palvelujen ja toimintojen yhteensovittamisesta sekä osaamisesta: Perhekeskuksen monialainen ohjausryhmä perustettiin vuoden 2022 syksyllä ja se kokoontuu kerran kuukaudessa. Ohjausryhmä johtaa perhekeskuksen kehittämistyötä, käy vuoropuhelua sekä pohtii perhekeskuksen suuntaa, isoja linjoja ja kokonaisuuksia. Ohjausryhmällä on kokonaiskuva perhekeskuksesta, lisäksi se päättää ja vie eteenpäin toimialojen johdolle päätettäviä asioita sekä käytäntöön vietäviä asioita. Perhekeskuksen johtaminen on yhteensovitettua johtamista ja ohjausryhmän rinnalla kulkee kunkin palvelun tai alan oma linjajohtaminen. Ohjausryhmän jäsenten tehtävänä on peilata perhekeskusasioita omaan työhön ja alaan. Perhekeskuskoordinaattori tukee palveluverkoston yhteistoimintaa, koordinoi verkostoa sekä valmistelee sen toimintaa esim. perhekeskustyöpajat ja ohjausryhmän kokoontumiset.
5. Sovitaan tarvittavista yhteistyörakenteista ja yhteisistä käytännöistä: Perhekeskuksen toimivat yhteistyörakenteet ja -käytännöt mahdollistavat perheen kokonaisuutena huomioivalle työskentelylle pohjan. Nykyisiä olemassa olevia yhteistyörakenteita ja käytäntöjä on kirjattu tähän perhekeskuskäsikirjaan Yhteistyörakenteet ja -käytänteet, sopimukset -luvussa. Perhekeskustyöpajoissa on noussut esille erilaisia teemoja, joita perhekeskuksen ohjausryhmässä on työstetty eteenpäin, kuten sähköinen perhekeskus ja perhekeskuksen somekanavat, neuvolan ja seurakunnan 4v keskustelu, Lapset puheeksi ja Perhepolku -koulutukset, Neuvokas perhe -menetelmän käytön vahvistaminen, Lukumummit & -vaarit läsnä oleviksi aikuisiksi kouluille, vanhemmuuden tukeminen monialaisessa yhteistyössä.
6. Uudistetaan toimintakulttuuria: Toimintakulttuurin uudistaminen on aikaa vaativa prosessi. Yksin pärjäämisestä, oikeaan monialaiseen yhteistyöhön ennaltaehkäisevästä näkökulmasta, varhaisesti tukien. Yhteisasiakkuuden käyttöönotto monialaisesti eli työparin ottaminen muulta taholta kuin lähin työkaveri. Asiakastyössä, yhteistoiminnassa ja johtamisessa tulee näkyä

perhekeskustoimintaa ohjaavat arvot: lapsi- ja perhelähtöisyys, voimavarojen vahvistaminen, lapsen oikeudet ja perheiden monimuotoisuuden huomioiminen.

7. Otetaan käyttöön toimintatapoja ja malleja, joiden avulla lapset, nuoret ja perheet ovat mukana kehittämässä ja arvioimassa toimintaa sekä sovitaan jatkuvan kehittämisen ja seurannan rakenteet: Sivistystoimi toteuttaa säännöllisesti asiakaskyselyjä lapsille, nuorille ja perheille. THL:n valtakunnallisia kyselyitä joka toinen vuosi 4-vuotiaiden lasten perheille sekä kouluterveyskyselyitä 4. ja 5. sekä 8. ja 9. -luokkalaisille ja toisen asteen opiskelijoille.

Syksyllä 2022 perhekeskuksen kehittäjävanhempiryhmään saatiin rekrytoitua Tornion perhekeskuksen Instagram- ja Facebook-kanavien, kohtaamispaikatapaamisen sekä koulujen Wilma- ja varhaiskasvatuksen Daisy -sovellusten kautta 10 vanhempaa mukaan. Kehittäjävanhempien tärkein tehtävä on tuoda asiakasnäkökulma lasten, nuorten ja perheiden palveluihin. Pääasiassa kyselyin kartoitetaan asiakasnäkökulmaa ja tarvittaessa järjestetään kehittäjävanhempiryhmälle omia työpajoja eri teemoihin liittyen. Kehittäjävanhemmilta kysytään mm. palveluista, tiedottamisesta, perhekeskuksen tehtävien toteutumisesta. Kehittäjävanhempiryhmästä on edustaja myös perhekeskustyöpajoissa. Kehittäjävanhemmille on toteutettu kaksi kyselyä 7.-20.11.2022 ja 8.-19.2.2023 sekä kaksi tapaamista 9.1.2023 ja 17.4.2023. Kehittäjävanhemmat ovat myös osallistuneet 6.2.2023 sekä 25.5.2023 perhekeskustyöpajoihin. Perhekeskustyöpajoissa on mukana myös kokemusasiantuntija. Tornion nuorisovaltuusto edistää nuorten osallistumis-, vaikuttamis- ja toimintamahdollisuuksia. Nuorisovaltuustosta on pyritty saamaan edustus myös perhekeskusverkostoon.

8. Sovitaan jatkuvan kehittämisen ja seurannan rakenteet: Perhekeskukselle on asetettu tavoitteet perhekeskuskoordinaattorin aloitettua työnsä elokuussa 2022 Lapin Tulevaisuuden sote-keskus hankkeessa. Perhekeskuskoordinaattorin tehtävinä ovat mm. perhekeskuskehittämistyön koordinointi ja eteenpäin vieminen Torniossa, monialaisen yhteistyöverkoston kokoaminen, perhekeskuskäsikirjan työstäminen ja sähköisten palveluiden kehittämisen edistäminen ja eteenpäin vieminen.

Perhekeskustoimintamallia konseptoidaan Lapissa, jotta perhekeskuskehittäminen

jatkuisi jatkossakin Lapin Tulevaisuuden sote-keskus -hankkeen päättyessä 31.12.2023. Perhekeskuskoordinaatiota tarvitaan jatkossakin, jotta palvelujen ja toimintojen yhteensovittamisen kehittäminen kohti systeemistä perheen kokonaisuutena huomioivaa toimintatapaa jatkuu perhekeskuksen palveluiden sijoittuessa eri organisaatioihin. Tämä toimintatapojen juurruttaminen vaatii aikaa.

Tornion kaupunkistrategia

Tornion kaupunkistrategia 2030 on kaupunkimme tärkein johtamista ja toimintaa ohjaava strategisen tason asiakirja, kaupungin päästrategia, jossa kaupunginvaltuusto linjaa toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteita valtuustokaudeksi 2021-2025. Tornion vuonna 2022 valmistuneessa kaupunkistrategiassa korostuvat kaupungin elinvoiman sekä elämänlaadun kehittäminen sekä erityistä huomiota on kiinnitetty kestävyyteen strategian läpi leikkaavana teemana niin ympäristön, ihmisten kuin talouden näkökulmasta. Lisäksi huolehditaan, että Tornion kaupunkikonsernilla on edellytykset huolehtia nykyisten ja tulevien sukupolvien elämänlaatuun ja hyvinvointiin liittyvistä palveluista.

Valtuustokauden strategiset tavoitteet jakaantuvat kolmeen pääkategoriaan: alueen elinvoiman, kuntalaisten hyvinvoinnin ja toimivan kaupunkikonsernin kehittämiseen. Elinvoimainen ja vastuullinen rajakaupunki –kokonaisuus pitää sisällään muun muassa asuin- ja elinympäristöön, saavutettavuuteen sekä yritys- ja investointiympäristöön liittyviä tavoitteita ja toimenpiteitä. Hyvinvoiva ja osallistuva kuntalainen -kokonaisuuteen taas kuuluu kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta sekä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä edistäviä toimenpiteitä. Toimiva kaupunkikonserni ja Lapin vetovoimaisin kuntatyönantaja -kokonaisuus taas pitää sisällään talouteen sekä omistaja- ja henkilöstöpolitiikkaan liittyviä tavoitteita ja toimenpiteitä. Tornion kaupunkistrategiassa tavoitteeksi on asetettu myös, että Tornio on henkilöstöstä huolehtiva, vetovoimainen työnantaja, jolla on osaavaa työvoimaa myös tulevaisuudessa.

Tornion kaupunkistrategiassa on nostettu esille torniolaisten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävät toimenpiteet ja rakenteet

- Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävien elintapojen tukeminen palveluissa

sekä esteettömät puitteet torniolaisten omaehtoiselle hyvinvoinnin edistämiseksi

- Tornion kaupungin ja Lapin hyvinvointialueen välisten yhdyspintojen tunnistaminen ja tarvittavien yhteistyörakenteiden luominen kunnassa ja hyvinvointialueella (mm. oppilashuolto, kotouttaminen, ehkäisevä päihdetyö)
- Yhteistyö ja edunvalvonta Lapin hyvinvointialueen suuntaan torniolaisten palvelujen turvaamiseksi sairauksien ennaltaehkäisyssä ja sairaanhoidossa
- Kaikenikäisten syrjäytymisen ehkäisy kuntalaisten palveluissa ja toimijayhteistyössä
- Kuntalaisten hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavien päätösten vaikutukset arvioidaan ennalta
- UNICEF:n Lapsiystävällinen kunta -mallin käynnistäminen

Toimivat ja kehittyvät julkiset palvelut

- Sähköisten kuntapalveluiden kehittäminen asiakaslähtöisesti
- Palveluverkkoselvitys ja päätös tulevaisuuden palveluverkosta (erityisesti koulu- ja päiväkotiverkko)
- Uuden kirjastoauton monikäyttöinen hyödyntäminen mobiilina palvelupisteenä
- Yritysten ja kolmannen sektorin kanssa tehtävän yhteistyön tiivistäminen palveluiden järjestämisessä ja tuottamisessa (esim. palveluseteli)
- Kuntarajat ylittävä yhteistyö palveluiden järjestämisessä ja tuottamisessa (erityisesti Meri-Lapin kunnat + Haaparanta, Ruotsi)

Elämänlaatu- ja palveluiden vahvistaminen

- Tornion kulttuuriohjelman laatiminen (uusi ohjelma)
- Tornion ydinkeskustan elävöittäminen tapahtumilla. Päätös PIOT ja Happy New Twice tapahtumien jatkosta. Meän Kesä konseptin kehittäminen
- ”Kulttuurikeskus Wanha Satama”
- Liikunta- ja urheilupaikkojen käyttöasteen nosto ja ympärivuotisuus (esim. Pohjan stadion)
- Liikunnanohjaus- ja neuvontaresurssien sekä liikkumisympäristöjen poikkihallinnollisen yhteistyön ja toimijayhteistyön edistäminen (seurakokous, erityisliikunnan resurssit, liikuntaneuvonta (Teaviisari – indikaattori), liikuntatoimi – tekninen toimi – yhteistyö)
- Torniolaisten aktivoiminen vapaan sivistystyön pariin
-

Osallistuva ja yhteisöllinen kaupunki

- Tornion osallisuusmallin toimeenpano
- Kaupungin ja lakisääteisten ja vapaaehtoisten vaikuttamistoimielinten yhteistyön kehittäminen palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä
- Veto- ja pitovoimaa vahvistava, yhteisöllisyyttä rakentava asukasviestintä ja -markkinointi
- Yhteisöllisten tapahtumien ja matalan kynnyksen kohtaamispaikkojen luominen ja mahdollistaminen
- Tornion kaupunki mahdollistaa verkostoille, yhteisöille ja seuroille (ml. kolmas sektori) hyvät puitteet toimia ja tehdä yhteistyötä (viestintä, tilat, saavutettavuus)

Kaupungin toiminta-ajatusta on päivitetty ja se kuvaa kaupungin tarkoitusta ja toimii siten kaiken tekemisen johtajatuksena. Tornion toiminta-ajatukseksi on: ”Me olemme elämäsi kumppani ja kotikaupunki.”, mikä tarkoittaa kaupungin palveluineen kulkevan asukkaidensa rinnalla läpi elämän ja tukevan heidän hyvinvointiaan, edistäen alueen elinvoimaa sekä järjestäen palveluja kestävästi yli hallinto- ja aluerajojen. Tornion toimintaperiaatteita taas ovat rohkeus ja turvallisuus sekä kestävyys. Esimerkiksi rohkeus näkyy luovuutena ja kokeilunhaluna kaupungin palvelujen kehittämisessä ja uudistamisessa muuttuvassa toimintaympäristössä ja turvallisuus puolestaan näkyy turvallisen sekä sujuvan arjen puitteiden luomisena.

Lapin hyvinvointialuestrategia

Lapin hyvinvointialueen strategian visiona on, että Lapissa ihmiset elävät hyvää ja turvallista elämää lähellä luontoa. Tavoitteena on lappilaisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden jatkuva edistäminen ja eriarvoisuuden vähentäminen sekä palveluihin tyytyväinen, hyvinvoiva väestö ja henkilöstö. Tuetaan Lapin ihmisten omaehtoista toimintaa yhdessä sidosryhmien kanssa. Hyvinvointialueella on töissä huippuammattilaiset ja heidän työtään arvostetaan. Ihmiset pääsevät vaikuttavien palveluiden piiriin yhdellä yhteydenotolla ja kehitetään vaikuttavaa toimintaa asukkaiden ja henkilöstön kokemuksen parantamiseksi samalla varmistetaan kestävä talous.

Lapin hyvinvointialueen strategian missiona on, että hyvinvoiva lappilainen on kaiken tekemisemme tarkoitus. Arvostetaan kaikkia toimijoita ja luodaan yhdessä kumppanuutta hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden takaamiseksi. Tunnetaan väestöryhmiemme tarpeet ja järjestetään vaikuttavat palvelut lappilaisille läpi koko elinkaaren asuinpaikasta riippumatta.

Lapin hyvinvointialueen strategian arvoina ovat:

Yhdenvertainen

- Asukkaiden tarpeisiin vastataan tasapuolisesti ja yksilöllisesti
- Luovuus ja joustavuus toteutuvat asiakkaan yksilöllisen tilanteen arvioinnissa sekä palvelutarpeeseen vastaamisessa
- Henkilöstöä kohdellaan tasapuolisesti

Vastuullinen

- Haluataan ja kyetään uudistumaan
- Toiminta on vaikuttavaa
- Tuetaan asiakkaan omaa toimijuutta ja aktiivisuutta
- Tunnustetaan virheet ja otetaan niistä opiksi
- Kohdellaan henkilöstöä vastuullisesti

Luotettava

- Ollaan avoimia asiakaskohtaamisessa
- Ollaan luotettavia
- Luodaan turvallisuutta
- Riskien hallinta on kunnossa
- Ollaan ratkaisuntekokykyisiä
- Ollaan luotettava työnantaja

Inhimillinen

- Kanssakuljetaan lappilaisten rinnalla läpi elämän
- Ollaan ihmisiä varten
- Kohdataan kunnioittavasti
- Ollaan inhimillinen työnantaja

Lapin hyvinvointialueen strategian painopistealueet ovat asiakaskokemus., henkilöstökokemus, vaikuttavuus, talouden tasapaino sekä hyvä johtaminen. Asiakaskokemuksella tarkoitetaan lappilaisten odotuksiin vastaamista ja oman hyvinvoinnin edistämiseen kannustamista. Henkilöstökokemus painottaa arvostavaa johtamista, työn vaativuutta vastaavaa palkkaa sekä vaikutusmahdollisuuksia omaan työhönsä, jotka kaikki lisäävät työn vetovoimaa. Vaikuttavuutta avataan painopisteenä seuraavalla tavalla. Toiminnalla edistetään hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta sekä kavennetaan hyvinvointi- ja terveyseroja. Panostetaan toiminnassa vaikuttavuuteen, hyvään laatuun, kustannustehokkuuteen ja kumppanuuteen. Talouden tasapainolla tarkoitetaan, että hallitaan kustannuskehitystä vaikuttavalla ja oikea-aikaisella toiminnalla ja työskennellään resurssitehokkaasti. Hyvällä johtajuudella taataan arjessa onnistuminen.

Strategian toimeenpanon varmistamiseksi on valittu kärkitoimenpiteiksi tekoja, jotka näyttävät strategian suunnan, viestivät sen ydinviestin ja aloittavat hyvinvointialuestrategian toteuttamisen. Kärkitoimenpiteet on valittu niistä asioista, joihin yhteiseen tilannekuvaan perustuen halutaan keskeisesti vaikuttaa heti hyvinvointialueen aloittaessa toimintansa.

Hyvinvointistrategian kärkitoimenpiteet vuodelle 2023 ovat 1. tuetaan kansalaisia hyvinvointia ja terveyttä edistävään elämäntapaan, 2. tuetaan ikäihmisten aktiivisuutta ja toimintakykyä, 3. tuetaan lasten ja nuorten mielenterveyttä sekä 4. tuetaan kansalaisten arjen turvallisuutta.

HYTE-kerroin

Valtakunnallisessa isossa organisaatiomuutoksessa eli sote-uudistuksessa sosiaali- ja terveystaloudet siirtyvät hyvinvointialueiden järjestettäväksi, mutta vastuu kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä säilyy kuitenkin edelleen kunnilla. Sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvun hillitseminen edellyttää, että hyvinvointia ja terveyttä edistetään laajasti ihmisten arkiympäristöissä. Hyvinvoiva väestö on elinvoimaisen kunnan ja hyvinvointialueen edellytys, niinpä kuntien palkitseminen vaikuttavasta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä on tärkeää. Koulutus, liikunta-,

ruoka- ja kulttuuripalvelut, kaavoitus, liikennejärjestelyt sekä monet muut kunnan tehtävät luovat edellytyksiä väestön hyvinvoinnille ja terveydelle.

Vuoden 2023 alusta lähtien kunnille otettiin käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, jolla halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen. Laissa kohdassa kunnan peruspalvelujen valtionosuuden 15 §:ssä "hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa" (618/2021) on kirjattu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kannustin. Lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella eli prosessi-indikaattorien ja tulosindikaattorien perusteella. Indikaattoreita on yhteensä 21 kpl.

Toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit, joita on 15 kpl, mittaavat nykytilannetta; minkälaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on. Näitä indikaattoreita on kohtalaisen paljon, jotta toimintaa voidaan arvioida mahdollisimman laajasti ja myös hyvinvointi- ja terveyden edistämistyötä tehdään laajasti kunnan eri sektoreilla.

Tulosindikaattorit, joita on 6kpl, mittaavat muutosta väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä, jotta kunnan väestörakenne, sairastavuus tai työttömyystilanne ei vaikuttaisi tulokseen. Tulosindikaattorien tavoite on, että kunnat olisivat mahdollisimman paljon samalla viivalla ja niillä on mahdollisuus saada todettavia, hyviä muutoksia aikaan. Tapahtunutta muutosta kuvataan tulosindikaattoreista laskemalla kahden viimeisimmän vuoden tai mittausajankohdan erotus. Jonkin indikaattorin arvon ollessa jo tavoitetilanteessa kunta saa siltä osin maksimipisteet.

Lapsiystävällinen kunta

Tornion kaupunkistrategiaan on kirjattu tavoitteeksi hakea UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -malliin. Tämä malli auttaa kuntia tekemään lasten hyvinvoinnin kannalta oikeita ratkaisuja lasten arjen palveluissa ja kunnan hallinnossa. Malli myös auttaa kuntia edistämään erityisesti heikoimmassa asemassa olevien lasten oikeuksia. UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -malli perustuu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen.

Rakennetaan yhdessä lapsiystävällinen Suomi.

Tornio on hakuprosessin alkuvaiheessa. Lapsiystävällinen kunta -hakemusta ollaan työstämässä.

FinLapset-kysely 2018

FinLapset kysely on Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen organisoima valtakunnallinen kysely. Tämä kysely tuottaa tietoa kaikkien 4-vuotiaiden lasten perheiden terveydestä ja hyvinvoinnista sekä näihin yhteydessä olevista tekijöistä ja tekijöissä ajassa tapahtuneista muutoksista. Kyselyn avulla tuotetaan myös tietoa perheiden palveluiden käytöstä ja palvelukokemuksista. Kysely on suunnattu 4-vuotiaan lapsen perheille ja terveydenhoitajille. Viimeisin FinLapset kysely on toteutettu vuonna 2018.

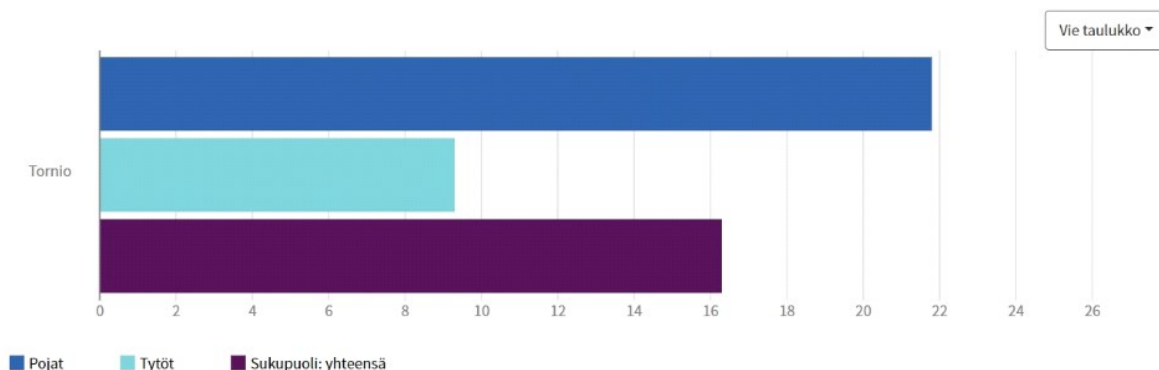
Terveydenhoitajan arvion mukaan perhe tarvitsee tukea lapsen ulospäin suuntautuvien psyykkisten oireiden vuoksi reilussa 16% perheistä. Tämä indikaattori tuottaa tietoa niiden lasten osuudesta (%), joiden perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan vähintään vähän tukea lapsen ulospäin suuntautuvien psyykkisten oireiden (esim. uhmakkuus, aggressiivisuus, levottomuus tai toisten häiritsevä käytös) vuoksi.

Perustulokset, 4-vuotiaat lapset

Lähde: Lasten terveys, hyvinvointi ja palvelut (LTH) 2018 -tutkimus

Indikaattori: Lapsen perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan tukea lapsen ulospäin suuntautuvien psyykkisten oireiden vuoksi, %

Indikaattori tuottaa tietoa niiden lasten osuudesta (%), joiden perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan vähintään vähän tukea lapsen ulospäin suuntautuvien psyykkisten oireiden (esim. uhmakkuus, aggressiivisuus, levottomuus tai toisten häiritsevä käytös) vuoksi.

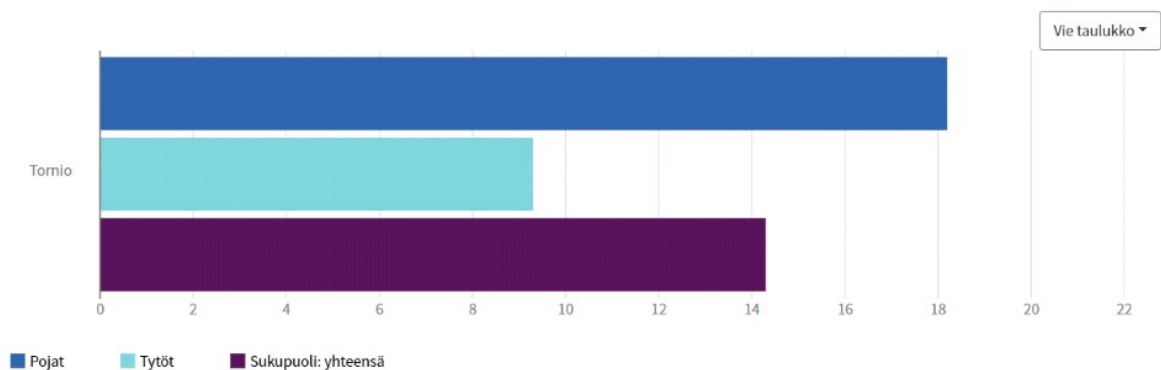
Terveydenhoitajan arvion mukaan perhe tarvitsee tukea lapsen vuorovaikutuskyvyn tai sosiaalisten taitojen vuoksi reilussa 14% perheistä. Tämä indikaattori tuottaa tietoa niiden lasten osuudesta (%), joiden perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan vähintään vähän tukea lapsen vuorovaikutuskyvyn tai sosiaalisten taitojen vuoksi.

Perustulokset, 4-vuotiaat lapset

Lähde: Lasten terveys, hyvinvointi ja palvelut (LTH) 2018 -tutkimus

Indikaattori: Lapsen perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan tukea lapsen vuorovaikutuskyvyn tai sosiaalisten taitojen vuoksi, %

Indikaattori tuottaa tietoa niiden lasten osuudesta (%), joiden perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan vähintään vähän tukea lapsen vuorovaikutuskyvyn tai sosiaalisten taitojen vuoksi.

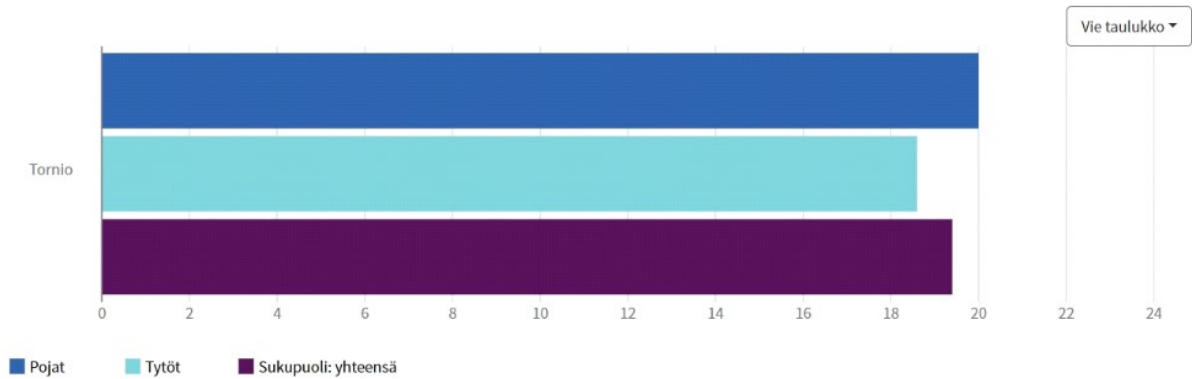
Terveydenhoitajan arvion mukaan perhe tarvitsee tukea lapsen ravitsemuksen vuoksi lähes 20% perheistä. Tämä indikaattori tuottaa tietoa niiden lasten osuudesta (%), joiden perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan vähintään vähän tukea lapsen ravitsemuksen vuoksi.

Perustulokset, 4-vuotiaat lapset

Lähde: Lasten terveys, hyvinvointi ja palvelut (LTH) 2018 -tutkimus

Indikaattori: Lapsen perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan tukea lapsen ravitsemuksen vuoksi, %

Indikaattori tuottaa tietoa niiden lasten osuudesta (%), joiden perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan vähintään vähän tukea lapsen ravitsemuksen vuoksi.

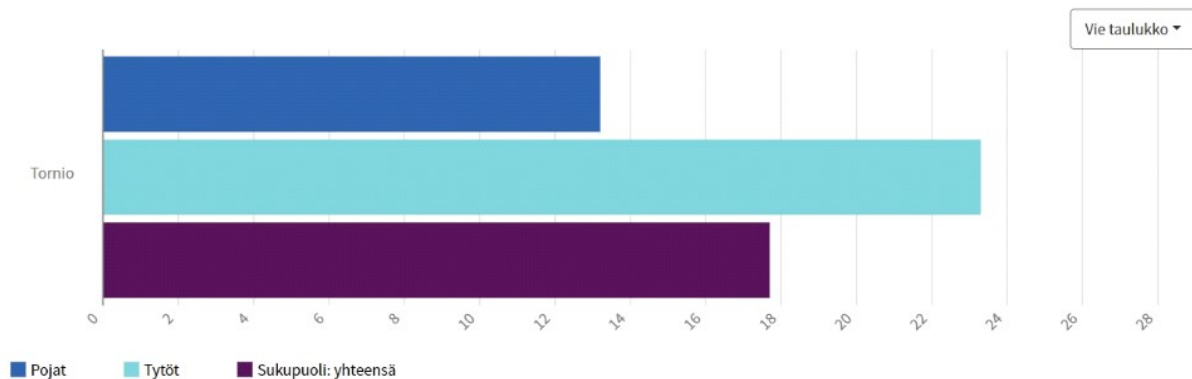
Terveydenhoitajan arvion mukaan perhe tarvitsee tukea toisen tai molempien vanhempien jaksamisen vuoksi lähes 20% perheistä. Tämä indikaattori tuottaa tietoa niiden lasten osuudesta (%), joiden perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan vähintään vähän tukea toisen tai molempien vanhempien jaksamisen vuoksi.

Perustulokset, 4-vuotiaat lapset

Lähde: Lasten terveys, hyvinvointi ja palvelut (LTH) 2018 -tutkimus

Indikaattori: Lapsen perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan tukea toisen tai molempien vanhempien jaksamisen vuoksi, %

Indikaattori tuottaa tietoa niiden lasten osuudesta (%), joiden perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan vähintään vähän tukea toisen tai molempien vanhempien jaksamisen vuoksi.

Terveydenhoitajan arvion mukaan perhe tarvitsee tukea kasvatuskäytäntöjen vuoksi lähes 15% perheistä. Tämä indikaattori tuottaa tietoa niiden lasten osuudesta (%), joiden perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan vähintään vähän tukea kasvatuskäytäntöjen

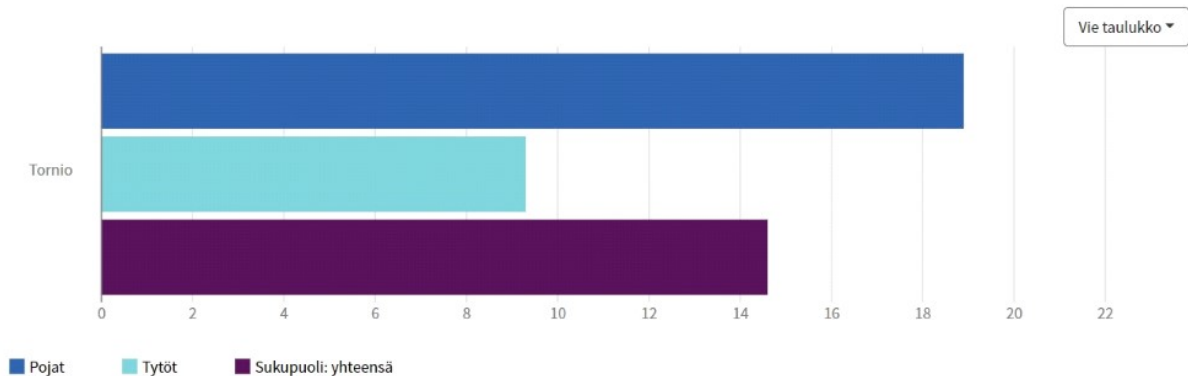
vuoksi.

Perustulokset, 4-vuotiaat lapset

Lähde: Lasten terveys, hyvinvointi ja palvelut (LTH) 2018 -tutkimus

Indikaattori: Lapsen perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan tukea kasvatuskäytäntöjen vuoksi, %

Indikaattori tuottaa tietoa niiden lasten osuudesta (%), joiden perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan vähintään vähän tukea kasvatuskäytäntöjen vuoksi.

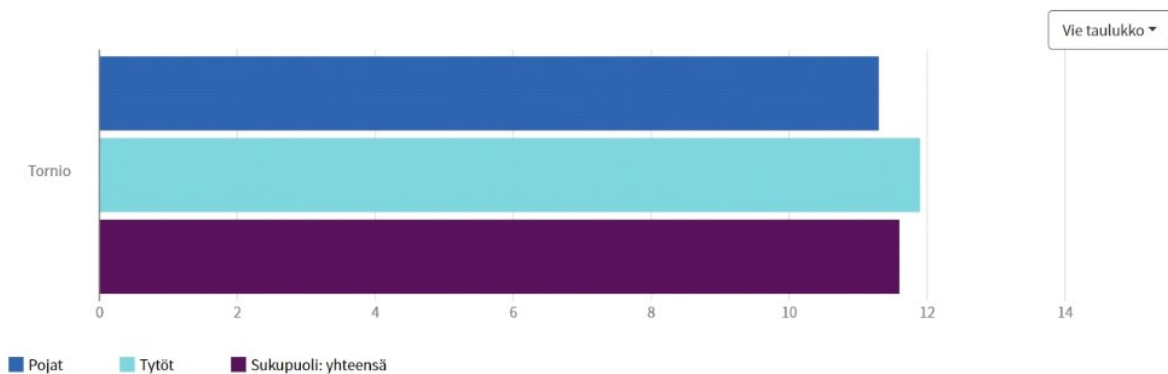
Terveydenhoitajan arvion mukaan perhe tarvitsee tukea vanhempien parisuhteen vuoksi lähes 12% perheistä. Tämä indikaattori tuottaa tietoa niiden lasten osuudesta (%), joiden perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan vähintään vähän tukea vanhempien parisuhteen vuoksi.

Perustulokset, 4-vuotiaat lapset

Lähde: Lasten terveys, hyvinvointi ja palvelut (LTH) 2018 -tutkimus

Indikaattori: Lapsen perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan tukea vanhempien parisuhteen vuoksi, %

Indikaattori tuottaa tietoa niiden lasten osuudesta (%), joiden perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan vähintään vähän tukea vanhempien parisuhteen vuoksi.

Terveydenhoitajan arvion mukaan perhe tarvitsee tukea sosiaalisen tukiverkoston vuoksi reilussa 11% perheistä. Tämä indikaattori tuottaa tietoa niiden lasten osuudesta (%),

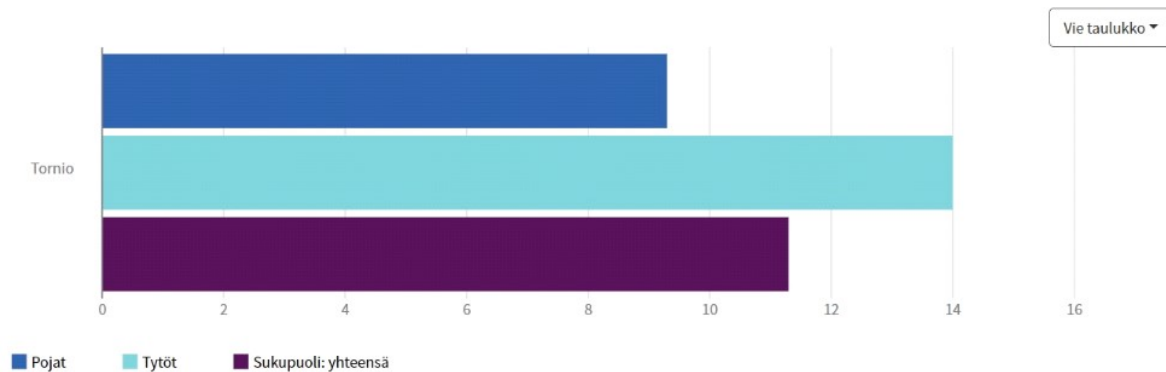
joiden perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan vähintään vähän tukea sosiaalisen tukiverkoston vuoksi.

Perustulokset, 4-vuotiaat lapset

Lähde: Lasten terveys, hyvinvointi ja palvelut (LTH) 2018 -tutkimus

Indikaattori: Lapsen perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan tukea sosiaalisen tukiverkoston vuoksi, %

Indikaattori tuottaa tietoa niiden lasten osuudesta (%), joiden perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan vähintään vähän tukea sosiaalisen tukiverkoston vuoksi.

Kouluterveyskyselyt 2019 ja 2021

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen organisoima joka toinen vuosi toteutettava kouluterveyskysely tuottaa monipuolista ja luotettavaa, maakunnallista ja paikallista seurantatietoa eri ikäisten lasten ja nuorten hyvinvoinnista, terveydestä, koulunkäynnistä ja opiskelusta, osallisuudesta sekä avun saamisesta ja palveluista. Kysely on suunnattu perusopetuksen 4. ja 5. luokkien oppilaille, perusopetuksen 8. ja 9. luokkien oppilaille sekä lukioiden 1. ja 2. vuoden opiskelijoille että ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoille.

Kouluterveyskyselyn mukaan 4.-5. luokkalaisilla on ollut mielialaan liittyviä ongelmia kahden viime viikon aikana vuonna 2019 n.19%:lla ja vuonna 2021 reilulla 25%. Tämä indikaattori tuottaa tietoa niiden lasten osuudesta (%), joilla on ollut mielialaan liittyviä ongelmia kahden viime viikon aikana.

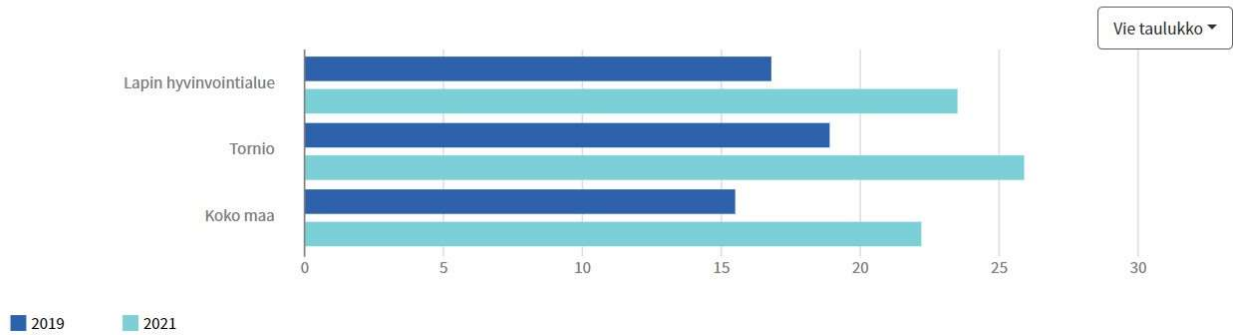
Aluevertailu, perusopetus 4. ja 5. luokka, 2019 ja 2021

Lähde: Kouluterveyskysely

Indikaattori: Mielialaan liittyviä ongelmia kahden viime viikon aikana, %

Indikaattori tuottaa tietoa niiden lasten osuudesta (%), joilla on ollut mielialaan liittyviä ongelmia kahden viime viikon aikana.

Sukupuoli: yhteensä

Kouluterveyskyselyn mukaan 4.-5. luokkalaisista vuonna 2019 n.22% ja vuonna 2021 reilut 27% on kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana. Tämä indikaattori tuottaa tietoa niiden lasten osuudesta (%), jotka ovat kokeneet vanhempien tai muun huoltajien aikuisen henkistä väkivaltaa vuoden aikana.

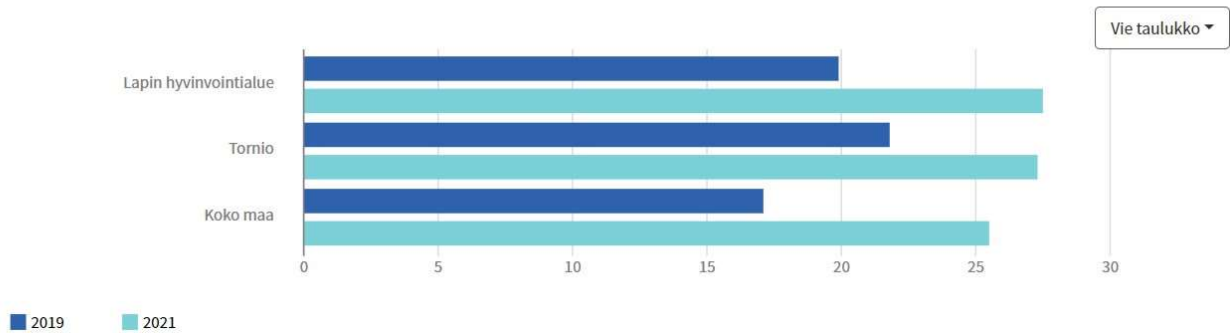
Aluevertailu, perusopetus 4. ja 5. luokka, 2019 ja 2021

Lähde: Kouluterveyskysely

Indikaattori: Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana, %

Indikaattori tuottaa tietoa niiden lasten osuudesta (%), jotka ovat kokeneet vanhempien tai muun huoltajien aikuisen henkistä väkivaltaa vuoden aikana.

Sukupuoli: yhteensä

Kouluterveyskyselyn mukaan 4.-5. luokkalaisista vuonna 2019 37% on kertonut kokemastaan henkisestä tai fyysisestä väkivallasta luottamalleen aikuiselle. Tämä indikaattori tuottaa tietoa niiden lasten osuudesta (%), jotka ovat kertoneet vuoden aikana perheessä kokemastaan henkisestä tai fyysisestä väkivallasta jollekin aikuiselle johon luottaa.

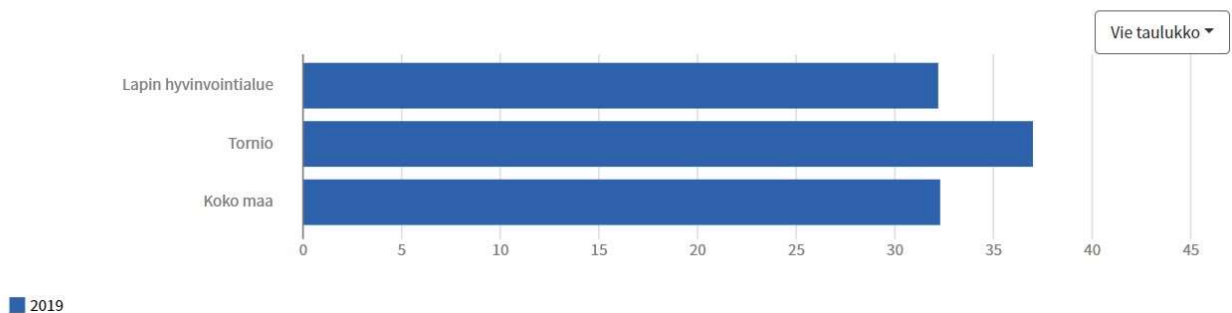
Aluevertailu, perusopetus 4. ja 5. luokka, 2019 ja 2021

Lähde: Kouluterveyskysely

Indikaattori: On kertonut kokemastaan henkisestä tai fyysisestä väkivallasta luottamalleen aikuiselle, %

Indikaattori tuottaa tietoa niiden lasten osuudesta (%), jotka ovat kertoneet vuoden aikana perheessä kokemastaan henkisestä tai fyysisestä väkivallasta jollekin aikuiselle johon luottaa.

Sukupuoli: yhteensä

Kouluterveyskyselyn mukaan 4.-5. luokkalaisista vuonna 2019 n.68% on saanut tukea ja apua perheessä kokemaansa väkivaltaan. Tämä indikaattori tuottaa tietoa niiden

perheessä väkivaltaa kokeneiden lasten osuudesta (%), jotka ovat saaneet tukea kokemaansa väkivaltaan perheessä.

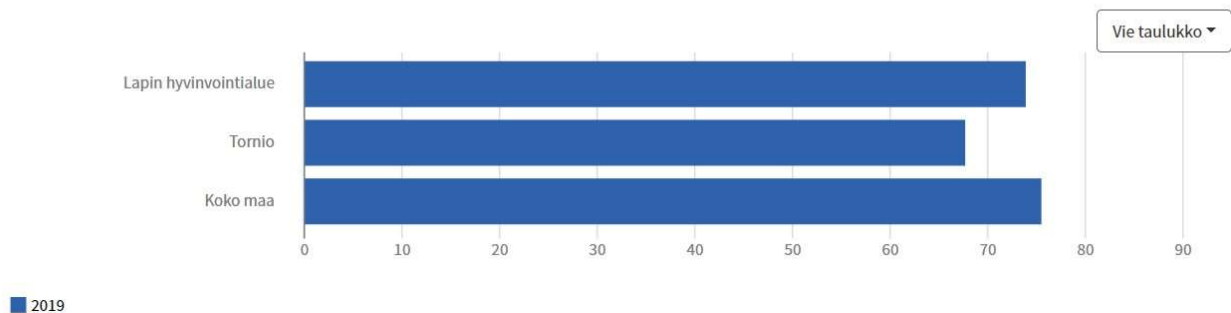
Aluevertailu, perusopetus 4. ja 5. luokka, 2019 ja 2021

Lähde: Kouluterveyskysely

Indikaattori: On saanut tukea ja apua perheessä kokemaansa väkivaltaan, %

Indikaattori tuottaa tietoa niiden perheessä väkivaltaa kokeneiden lasten osuudesta (%), jotka ovat saaneet tukea kokemaansa väkivaltaan perheessä.

Sukupuoli: yhteensä

Kouluterveyskyselyn mukaan 4.-5. luokkalaisista vuonna 2019 n.22% kokee melun koulussa häirinneen paljon. Tämä indikaattori tuottaa tietoa niiden lasten osuudesta (%), jotka kokevat, että koulussa melu häiritsee paljon.

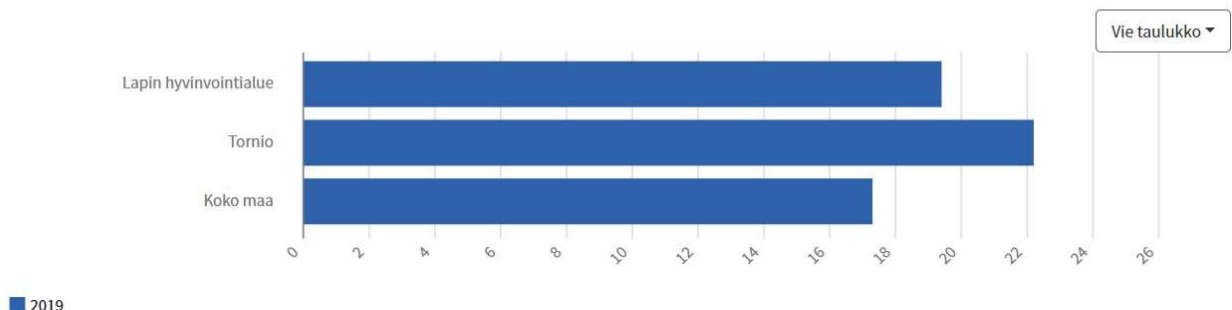
Aluevertailu, perusopetus 4. ja 5. luokka, 2019 ja 2021

Lähde: Kouluterveyskysely

Indikaattori: Melu koulussa häirinnyt paljon, %

Indikaattori tuottaa tietoa niiden lasten osuudesta (%), jotka kokevat, että koulussa melu häiritsee paljon.

Sukupuoli: yhteensä

Perhekeskustyöpajat

Perhekeskustyöpajoja on järjestetty kevästä 2022 lähtien. Työpajoja on ollut kaksi kertaa keväisin ja kaksi kertaa syksyllä. Tähän mennessä työpajoja on ollut kuusi. Monialaisiin työpajoihin on osallistunut ammattilaisia SISOTE-palveluista sekä 3. sektorilta. Työpajojen teemoina ovat olleet:

- yhteisasiakkuuden toimivuuden vahvistaminen
- vanhemmuuden ja parisuhteen tukeminen
- vertaistuki ja yhteisöllisyyden vahvistaminen
- tuen jatkuvuus nivelvaiheissa
- lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnin tukeminen
- miten perhekeskuskehittäminen saadaan vietyä käytäntöön

Näissä työpajoissa on tutustuttu toisiin toimijatahoihin ja toistemme työhön. On mietitty nykytilaa sekä ideoitu ja innovoitu tulevaa. Eri teemoihin liittyen on noussut paljon ideoita, mutta kaikissa työpajoissa nousivat esille nämä aiheet työpajan teemasta riippumatta:

- tiedotus
- monialaisen yhteistyön vahvistaminen
- vanhemmuuden tukeminen
- mielen hyvinvoinnin tukeminen

Yhteenveto taustatekijöistä

Perhekeskuskehittämistyön taustana ovat siis valtakunnallinen perhekeskustoimintamalli eli perhekeskustoiminnan linjaukset sekä Tornion kaupungin kaupunkistrategia ja Lapin hyvinvointialueen strategia painopisteineen. Lisäksi huomioidaan HYTE-indikaattorit ja Lapsiystävällinen kunta -malli sekä FinLapset- ja kouluterveyskyselyiden tuloksia ja perhekeskustyöpajoissa esille nousseita asioita.

Kaupunkistrategiassa ja Lapin hyvinvointialueen strategiassa nousivat esille hyvinvoiva asukas ja terveyden ja turvallisuuden edistäminen sekä yhteistyö kunnan ja hyvinvointialueen kesken. Nämä asiat korostuvat myös perhekeskustoimintamallissa.

FinLapset-kyselyn mukaan lapsen perhe tarvitsee terveydenhoitajan arvion mukaan

- tukea lapsen ulospäin suuntautuvien psyykkisten oireiden vuoksi
- tukea lapsen vuorovaikutuskyvyn tai sosiaalisten taitojen vuoksi
- tukea toisen tai molempien vanhempien jaksamisen vuoksi
- tukea kasvatuskäytäntöjen vuoksi
- tukea vanhempien parisuhteen vuoksi
- tukea sosiaalisen tukiverkoston vuoksi

Kouluterveyskyselyn mukaan 4.-5. luokkalaisilla

- on ollut mielialaan liittyviä ongelmia
- on kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten henkistä väkivaltaa
- on kertonut kokemastaan henkisestä tai fyysisestä väkivallasta luottamalleen aikuiselle.
- on saanut tukea ja apua perheessä kokemaansa väkivaltaan.
- koee melun koulussa häirinneen paljon

Kaikissa perhekeskustyöpajoissa esille nousseita asioita työpajan teemasta riippumatta:

- tiedotus
- monialaisen yhteistyön vahvistaminen
- vanhemmuuden tukeminen
- mielen hyvinvoinnin tukeminen

Kaikissa taustatekijöissä nousee esille samansuuntaisia ajatuksia lasten, nuorten ja perheiden palvelujen eli perhekeskuskehittämiseen juuri Torniossa.

PERHEKESKUKSEN TEHTÄVÄT

Perhekeskuksen tehtävät on avattu alapuolelle. Lisäksi tehtävät näkyvät ja linkittyvät Tornion perhekeskustoiminnan tavoitteisiin, painopisteisiin ja verkostoihin, joita on avattu enemmän luvussa Tornion perhekeskustoiminnan tavoitteet, painopisteet ja verkostot.

Edistää ja seuraa lapsen terveyttä ja hyvinvointia ml. lapsen kasvua

Perhekeskuksen ydintehtävänä on edistää lapsen ja vanhempien sekä koko perheen terveyttä ja hyvinvointia. Tähän kuuluvat mm. lapsen fyysisen, psyykkisen ja psykososiaalisen kehityksen seuranta ja edistäminen, perheen terveellisten elintapojen edistäminen, vanhemmuuden ja perheen lähiverkoston tukeminen sekä vanhempien ohjaaminen tarvittaessa esimerkiksi päihde- tai mielenterveyspalveluihin.

Tämä tehtävä kuuluu kaikille toimijoille, mutta korostuu neuvolapalveluissa ja varhaiskasvatuksessa. Lähtökohtana tälle työlle ovat äitiys- ja lastenneuvolan terveystarkastukset, erityisesti koko perheen laajat terveystarkastukset. Toimintaa ohjaa tutkimustieto lapsen kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia suojaavista tekijöistä.

Nykytilanne:

- Lasten ja perheiden terveyttä ja hyvinvointia tukevat kaikki lasten, nuorten ja perheiden kanssa toimivat ammattilaiset neuvolassa, kouluterveydenhuollossa, terveyskeskuksessa, suunterveydessä, sosiaalihuollossa, varhaiskasvatuksessa, kouluissa, nuorisotoimessa sekä kolmannen sektorin toimijat, kuten seurakunta ja järjestöt.
- Neuvolatoiminta toteutuu lähipalveluna ympäri Torniota. Äitiys- ja lastenneuvolassa tehdään lakisääteisiä terveystarkastuksia kaikille raskaana oleville ja alle kouluikäisille lapsille. Äitiysneuvolakäyntejä on raskausaikana 8-10. 1-2vk synnytyksen jälkeen on kotikäynti yhdessä vauvan kotikäynnin kanssa sekä 1kk synnytyksestä yhdessä vauvan 1kk neuvolan kanssa on äidin terveystarkastus sekä 5-12 vk synnytyksestä jälkitarkastus. Lasten määräaikaistarkastukset kasvun ja kehityksen seuraamiseksi tehdään 1–2 viikon, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10 kuukauden iässä ja 1, 1,5, 2, 3, 4, 5 ja 6 vuoden iässä. Lapsen ollessa 1–2 viikon ikäinen tapaaminen tapahtuu perheen kotona. Varhaiskasvatuksessa olevan lapsen 2v tapaaminen on myös kotona yhteistyössä varhaiskasvatuksen opettajan kanssa. 6kk iässä neuvolakäynti toteutuu ryhmäneuvolana mahdollistaen perheille vertaistuen. Lisäksi lapsen ja perheen tarpeen mukaan voidaan sopia ylimääräisiä neuvolakäyntejä.
- Kouluterveydenhuolto: Oppilaiden määräaikaiset terveystarkastukset ja seulontatutkimukset muodostavat kouluterveydenhuollon rungon ja niillä arvioidaan monipuolisesti oppilaan fyysistä ja psykososiaalista terveydentilaa sekä tuetaan perhettä. Terveystarkastus on vuosittain peruskouluikäiselle. Lääkärin ja terveydenhoitajan tekemä laaja terveystarkastus on kolmesti peruskoulun aikana eli 1., 5. ja 8. luokalla.
- Varhaiskasvatusta on tarjolla lähipalveluna ympäri Torniota. Tornion varhaiskasvatus sitoutuu osaltaan lasten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Varhaiskasvatuksella on keskeinen merkitys lapsen ravitsemuksen, tottumusten sekä syömiseen liittyvien taitojen ja tapojen kehittymisessä. Ruokailu ja ruokakasvatus ovat osa kokonaisvaltaista hyvinvointioppimista, joka tapahtuu varhaiskasvatuksessa lapsiryhmässä ja aikuisten ohjauksessa tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa. Tavoitteina on mm. ohjata lasta monipuoliseen ja vaihtelevaan ruokavalioon, opastaa omatoimiseen ruokailuun ja hyviin pöytätapoihin sekä järjestää kiireettömiä, miellyttäviä ja virkistäviä yhdessäolon

hetkiä. Välipalalistan laadinnassa on tarkasteltu lisäksi suolan, sokerin, rasvan ja lisäaineiden määrää. Listalle on nostettu ennen kaikkea puhdas ruoka, jota valmistetaan perusraaka-aineista. Myös lasten liikkuminen painottuu varhaiskasvatuksessa sekä sosiaalisten taitojen kuin myös tunnetaitojen opettelu.

- Perhekeskuskoordinaattori osallistuu valtakunnalliseen verkostoon, joka pohtii elintapaohjauksen edistämistä ja tukemista osana perhekeskuskehittämistä. Yhtenä konkreettisenä asiana on pohtia, voivatko perhekeskukset olla tulevaisuudessa osa hyvinvointialueiden ja kuntien yhteistyönä toteutettavaa perheiden elintapa- ja liikuntaneuvonnan palveluketjua. Neuvokas perhe -menetelmän käyttöön ottaminen ja käytön vahvistaminen monialaisesti on perhekeskuskehittämisen painopisteenä Torniossa.
- Paikallisia ja valtakunnallisia palveluita on koottu Tornion perhekeskuksen nettisivuille eli Tornion sähköiseen perhekeskukseen sekä palveluista on tiedotettu myös perhekeskuksen somekanavissa. Muutamia valtakunnallisia palveluita perheen terveyden ja hyvinvoinnin tueksi ovat mm. Sydänliiton Neuvokas perhe -menetelmä, Mannerheimin lastensuojeluliitto sekä Ensi- ja turvakotien liitto.

Kehittämistarpeet:

- Yhteistyön lisääminen ennaltaehkäisevästä näkökulmasta.
- Yhteisasiakkuuksien lisääminen tuen tarpeen ilmaantuessa. Monialaista, oikea-aikaista tukea.

Toimenpiteet:

- Työparin ottaminen muulta taholta asiakkaan tai perheen asiaan sopien.
- Monialaisen yhteistyön lisääminen mm. Perhepolku 6kk ryhmäneuvola -toimintamallin mukaisesti.
- 4v keskustelut yhdessä neuvolan ja seurakunnan kanssa, kuten jo neuvolan ja varhaiskasvatuksen kesken käytössä.
- Kulttuurineuvolakokeilu 2kk, 6kk ja 10kk ikäisille vauvoille ryhmämuotoisena yhdessä neuvolan ja Lastenkulttuuri Kattilan kanssa.
- Nämä toimintamallit koskettavat kaikkia kyseisen ikäluokan lapsia, ei ainoastaan tukea tarvitsevia lapsia ja perheitä.
- Neuvokas perhe -menetelmään monialaisesti kouluttautuminen ja sen käyttöönotto ja käytön vahvistaminen

Mahdollistaa vertaistuen, vahvistaa yhteisöllisyyttä

Koko yhteisön hyväksyvä asenne ja ilmapiiri sekä lasten, nuorten ja perheiden kohtaamiseen, kuulemiseen, kunnioitukseen ja osallisuuteen perustuva toimintakulttuuri mahdollistaa yhteisöllisyyden ja vertaistuen toteutumisen kohtaamispaikassa. Tiedotuksella on iso merkitys vertaisryhmiin osallistumiseen. Aktiivinen yhteistoiminta eri toimijoiden välillä mahdollistaa vertaistuen.

Nykytilanne:

- Perhekeskustoimijat järjestävät vertaistukiryhmiä joko omina toimintoinaan tai monialaisesti muiden toimijoiden kanssa. Ryhmiä on muun muassa Tornion Perheiden Talolla eri toimijoiden järjestämänä. Tornion perhekeskuksen nettisivuille on koottu palveluita vertaistuen ja yhteisöllisyyden mahdollistumiseksi. Vertaistuki ryhmiä on mm. MLL:n Tornion yhdistyksen iltaperhekahvilat jotka toinen viikko Tornion Perheiden Talolla, seurakunnan syksyllä 2023 alkavat iltaperhekahvilat joka toinen viikko Parasniemen seurakuntatalolla sekä seurakunnan Ekavauva-ryhmä, Meri-Lapin yhdenvanhemman perheiden tapaamiset ja Erityislasten omaisten tapaamiset. Vapaasti tarjottavia kohtaamisia toisten perheiden parissa ovat mm. MLL:n Tornion yhdistyksen perheleikkipuistot ja Tornion 4H-yhdistyksen liikennepuisto
- Paikallisia ja valtakunnallisia palveluita on koottu Tornion perhekeskuksen nettisivuille eli Tornion sähköiseen perhekeskukseen sekä palveluista on tiedotettu myös perhekeskuksen somekanavissa.

Kehittämistarpeet:

- Päällekkäisten eri toimijoiden vetämien ryhmien yhdistäminen. Vertaistuen jatkuminen eri ikäkausina ja eri elämäntilanteissa sujuvasti ryhmästä toiseen. Kaikkien toimijoiden resurssin kohdentaminen oikein.

Toimenpiteet:

- Monialainen perhevalmennus on kaikille lasta odottaville perheille.

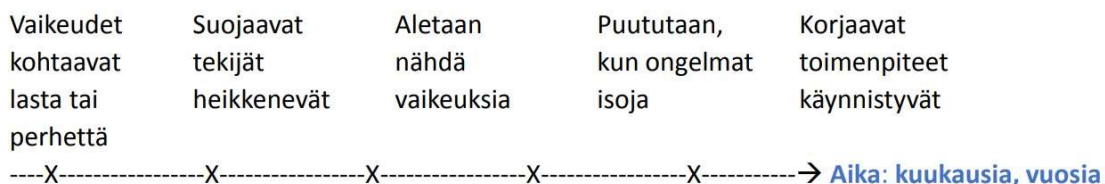
- Perhepolku-mallin mukainen 6kk ryhmäneuvola toiminnan käynnistyminen 05/2023 kaikille 6kk ikäisille lapsille perheineen yhdessä neuvolan ja varhaiskasvatuksen sekä Tornion Perheiden Talon kanssa.
- Kulttuurineuvolakokeilu 2kk, 6kk ja 10kk ikäisille vauvoille ryhmämuotoisena yhdessä neuvolan ja Lastenkulttuuri Kattilan kanssa.
- Nämä kaikki ovat monialaisesti toteutettavia ryhmiä koko ikäluokille. Näillä mahdollistetaan vertaistuen toteutuminen ja yhteisöllisyyden vahvistaminen kaikille perheille. Yksilökäynnit toteutetaan tarvittaessa ryhmäkäyntien lisäksi erityistä tukea tarvitseville perheille.

Tarjoaa varhaista tukea, hoitoa ja kuntoutusta

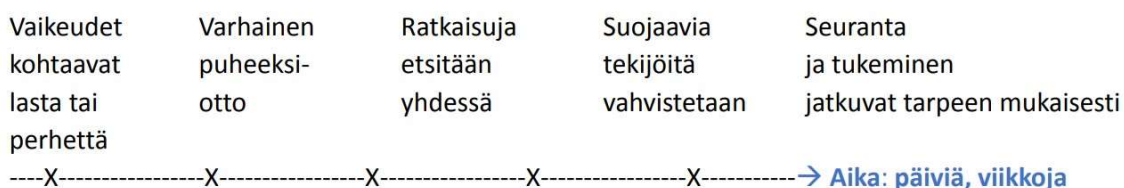
Perhekeskuksessa lapset ja vanhemmat saavat tarpeiden mukaista riittävää apua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa monialaisessa yhteistyössä. Matalan kynnyksen varhaisella tuella ja hoidolla vähennetään ongelmien vaikeutumista ja korjaavien palvelujen tarvetta. Kun painopistettä siirretään varhaisempaan tukeen ja hoitoon, perhekeskustoimintamallin mukainen toiminta näkyy taloudellisina ja hyvinvoinnin hyötyinä.

Kuviot 1 ja 2

Kuvio 1. Tilanteen kulku, kun lapsen ja perheen vaikeuksiin ei reagoida ajoissa (Niemelä ym. 2012)

Kuvio 2. Tilanteen optimaalinen kulku, kun vaikeuksiin reagoidaan ajoissa (Hastrup ym. 2013)

(Pelkonen, M., Hastrup, A., Normia-Ahlsten, L., Halme, N., Kekkonen, M., Kiviruusu, O., Liukko, E., Lämsä R. & Muranen P. 2019. Perhekeskukset Suomessa 2019. Kehittämisen tilanne ja työn jatkuminen.)

Nykytilanne:

- Neuvolasta saa tukea matalalla kynnyksellä. Neuvolasta ohjataan tai perhe voi itsekin hakeutua erilaisten tuki muotojen piiriin, kuten perheneuvola, perhetyö ja perheoikeudelliset palvelut. Kaikille 3v perheille tarjotaan Ole läsnä lapsellesi -nettivalmennusta ja 4v perheille Voimaperheet – huomaa hyvä lapsessasi -leikki-ikäisten lasten käytösongelmien hoito-ohjelmaa. 6kk neuvola toteutuu ryhmäneuvolana Perhepolku-menetelmän mukaisesti monialaisesti varhaiskasvatuksen ja Tornion Perheiden Talon kanssa.
- Varhaiskasvatus tavoittaa ison osan lapsiperheistä arkin. Varhaiskasvatuksessa tarjotaan tukea perheille yhteistyössä muiden tahojen kanssa.
- Seurakunnan Ekavauvaryhmä on tueksi ensimmäisen lapsen saaneille äideille ja seurakunnan Kamalat äidit on vertaistukiryhmä teini-ikässä olevien lasten äideille. Seurakunnan työntekijöitä on koulutautumassa walk-in-therapy -menetelmään.
- Nuorisotoimella on erilaisia ryhmiä, poikatyön tueksi on Jantterit-ryhmä, nuorille aikuisille on suunnattu Kööri-ryhmä ja nuorille äideille taas Mammatt-ryhmä. Nuorisotoimen Reppu-autolla liikkuvat työntekijät kohtaavat nuoria eri paikoissa tarjoten aikuisen läsnäoloa nuoren vapaa-ajalle. Koulunuorisotyö on osa nuorisotyötä, jossa nuorisotyöntekijä on osa koulun henkilökuntaa.
- Psykiatrinen sairaanhoitaja on käytävissä toisen asteen oppilaitoksissa terveydenhoitajan sekä koulukuraattorin työparina. Toisen asteen oppilaitoksissa järjestetään myös ryhmätoimintana esim. Jännittäjä-ryhmää.
- Torniossa on Tornion kaupunginhallituksen asettama moniammatillinen päihdeinformaatio- eli INFO-ryhmä, joka vastaa Torniossa päihteidenkäytön ennaltaehkäisevän työn suunnittelusta ja koordinoinnista. INFO-ryhmässä on edustajat Tornion A-klinikalta, Tornion kaupungin nuorisotoimesta, Tornion sosiaalitoimesta, yläkoulujen opiskelijaterveydenhuollosta ja opinto-ohjauksesta, Tornion seurakunnasta, tullista ja Tornion poliisista.
- Matalan kynnyksen sähköinen asiointi kanava, Pyydä apua -palvelu on avoinna 24/7 ja vastaukset yhteydenottoihin tulee seuraavana arkipäivänä.
- Seurakunnan diakoniatyön järjestämät matalankynnyksen Kesän Maitokärrykahvit

kesäisin joka toinen viikko Tornion keskustan kävelykadulla mahdollistavat kohtaamisen ja keskustelun.

- Perhekeskustoimijoille on järjestetty Perusasiaa parisuhteesta ja Parisuhteen palikat -koulutuksia sekä Itsemurhien ehkäisy- ja puheeksiottokoulutuksia.
- Tornion perhekeskuksen nettisivuille eli Tornion sähköiseen perhekeskukseen on koottu varhaisen tuen, hoidon ja kuntoutuksen palveluita.

Kehittämistarpeet:

- Varhaisen tuen menetelmien käytön laajentamista ja uusien menetelmien käyttöönottoa. Monialaisen yhteistyön tiivistämistä.

Toimenpiteet:

- Lapset puheeksi –menetelmän koulutus ja käyttöönotto neuvolan työntekijöille 2v kotikäynnillä yhteistyössä varhaiskasvatuksen kanssa.
- Sähköisten menetelmien kehittäminen, kuten Zoturi-tarina-auttamisen menetelmän käyttöönotto ja sen yhdistäminen Pyydä apua -palveluun.
- Tiedotus varhaisen tuen palveluista perheille sekä ammattilaisille.
- Monialaisen yhteistyön vahvistamista, kuten neuvolan ja lastenpsykiatrian välillä sekä neuvolan ja perhetyön välillä.
- Walk-in-therapy menetelmän käyttöönotto.

Ehkäisee lähisuhdeväkivaltaa

Perheessä tai muussa lähisuhteessa tapahtuva väkivalta vaikuttaa kaikkiin sen vaikutuspiirissä eläviin. Etenkin lapsiin vaikuttaa vakavasti altistuminen vanhempien tai muiden perheenjäsenten väliselle fyysiselle, seksuaaliselle tai henkiselle väkivallalle ja hyväksikäytölle. Perhekeskuksen yhtenä tehtävänä on lähisuhde- ja perheväkivallan varhainen tunnistaminen, puheeksi ottaminen, ehkäiseminen ja tuen tarpeeseen vastaaminen monialaisessa yhteistyössä.

Nykytilanne:

- Lähisuhdeväkivallan ehkäisytyö kuuluu kaikille perhekeskustoimijoille.

- Väkivallasta kysytään systemaattisesti kaikilta asiakkailta. Esimerkiksi neuvolassa tietyillä terveystarkastuskäynneillä kartoitetaan lähisuhdeväkivaltaa ja joka käynnillä kysytään perheen hyvinvoinnista.
- MARAK-työryhmään ohjaus joka taholta, missä perhe ottaa lähisuhdeväkivallan puheeksi.
- Tornio tekee yhteistyötä Lapin ensi- ja turvakodin kanssa ja sinne voi hakeutua ilman kunnan sitoumuksia. Turvakodista saa maksuttomasti apua ympäri vuorokauden kohdattuaan perhe- tai lähisuhdeväkivaltaa tai sen uhkaa. Turvakotiin voi mennä yksin tai lasten kanssa mihin vuorokauden aikaan tahansa. Lapin ensi- ja turvakoti ry:n muistakin palveluista saa tukea myös väkivaltatilanteisiin sekä kriisiapua vaikeissa elämäntilanteissa, esim. kriisikeskuksesta ja lähisuhde- ja väkivaltatyön avopalvelusta.
- Tornion perhekeskuksen nettisivuille eli Tornion sähköiseen perhekeskukseen on koottu palveluita lähisuhdeväkivallan tueksi. Sivuilta löytyy laajasti valtakunnallisiakin palveluita.

Kehittämistarpeet: Puheeksi ottaminen ja palveluista tiedottaminen.

Toimenpiteet:

- Puheeksi ottaminen joka taholla systemaattisesti ja tarpeen mukainen tuki.
- Sekä paikallisista että valtakunnallisista sähköisistä palveluista tiedottaminen ja asian esille nostaminen.

Tukee vanhemmuudessa ja parisuhteessa

Lapsen hyvinvoinnin ja mielenterveyden perusta on vanhempien toiminta ja suhde lapseen. Vanhempien toimiva parisuhde on koko perheen hyvinvointia edistävä tekijä. Perhekeskuksessa kiinnitetään erityistä huomiota ja tukea tarjotaan vanhempana jaksamiseen, vanhemmuuden voimavaroihin ja perheen tukiverkostoihin raskausajalta lähtien lapsen eri ikävaiheissa ja muuttuvissa tilanteissa.

Nykytilanne:

- Neuvolan terveydenhoitajat ovat koulutettu vanhemmuuden ja parisuhteen tukemiseen. Neuvolassa keskustellaan ja kartoitetaan perheen tuen tarvetta erilaisin kaavakkein, kuten voimavarakaavake sekä ohjataan ja tuetaan perheen tarpeen mukaan. Kaikille lasta odottaville perheille suunnatussa perhevalmennuksessa yhden osion teema on vanhemmuus ja parisuhde ja 6kk Perhepolku-mallin mukaisessa ryhmäneuvolassa yhtenä aiheena on vanhempien jaksaminen ja parisuhde. Kaikille 3v perheille tarjotaan Ole läsnä lapsellesi -nettivalmennusta ja 4v perheille Voimaperheet – huomaa hyvä lapsessasi -leikki-ikäisten lasten käytösongelmien hoito-ohjelmaa. Kaikille varhaiskasvatuksessa oleville 2v lapsille toteutetaan 2v neuvola kotikäyntinä yhdessä varhaiskasvatuksen opettajan ja terveydenhoitajan kanssa. 4v varhaiskasvatuksessa ja seurakunnan kerhoissa oleville lapsille toteutetaan 4v keskustelu yhteistyössä neuvolan terveydenhoitajan ja varhaiskasvatuksen opettajan/ seurakunnan lastenohjaajan kanssa.
- Perhetyö on tärkeä vanhemmuuden ja myös parisuhteen tukija mm. perheen kuuntelu, palveluihin ohjaaminen ja vanhemmuuden mallintaminen perheen kotona.
- Varhaiskasvatuksessa vanhemmuutta tuetaan luottamuksellisella suhteella perheisiin ja kohtaamalla arjessa yhteisessä kasvatuskumppanuudessa. Varhaiskasvatussuunnitelmassa huomioidaan vanhempien asiantuntijuus lapsestaan. Perheellä on subjektiivinen päivähoito-oikeus. Tämä voi olla yksi vanhemmuuden ja parisuhteen tukemisen muoto.
- Sosiaalityössä kartoitetaan perheen kokonaistilanne ja vanhempia tavataan yhdessä ja erikseen. Tarjotaan perheen tueksi sosiaaliohjausta, tukiperheitä ja varhaiskasvatusta. Palveluina tarjotaan lastenvalvojan ja perheoikeudelliset palvelut sekä lastensuojelu. Yhteistyötä tehdään Lapin ensi- ja turvakodin kanssa.
- Kouluterveydenhuollossa vanhempia toivotaan mukaan koululaisten terveystarkastuksiin, varsinkin laajoihin terveystarkastuksiin, jolloin voidaan keskustella vanhempien kanssa perheen arjesta ja vanhempien jaksamisesta. Kouluterveydenhuolto tekee moniammatillista konsultointia, käyttää nettisivuja työnsä apuna ja ohjaa esim. Ensi- ja turvakotiin. Koulukuraattorit ovat myös mahdollisuuksien mukaan vanhemmuuden tukena.
- Kasvatus- ja perheneuvonnassa tuetaan perhettä ilman lähetteitä matalalla kynnyksellä. Perheneuvolassa on psykologi ja sosiaalityöntekijä. Tarvittaessa he ottavat muita tahoja mukaan perheen tueksi.

- Etsivä nuorisotyö on mukana arjessa ja ohjaa tarvittaessa eteenpäin esimerkiksi nuottivalmennukseen ja tuetuille lomille.
- Mielenterveyspalveluista saa myös apua vanhemmuuden ja parisuhteen haasteisiin.
- Fysio-, toiminta- ja puheterapiassa vanhempien tuki on huomioitava, sillä etenkin lasten terapiassa vanhempien rooli ja huomiointi on merkityksellistä.
- Tornion seurakunta järjestää Ekavauvaryhmää kaikille ensimmäisen lasten saaneille äideillä sekä Kamalat äidit -ryhmää kaikille teini-ikäisten lasten äideille. Diakoniatyö auttaa keskustelulla sekä konkreettisesti esim. ruoka-avun jakamisella. Kasvatustyössä huomioidaan perheet mm. perhemessuissa ja perhekahviloissa. Seurakunnan ja Tornion kaupungin Arboretumiin järjestämä RISTIIN + RASTIIN -rata kesäkaudeksi 2023 on suunnattu koko perheille.
- Kolpene tukee ja ohjaa erityislasten vanhempia lapsen tukeen liittyen. Erityislasten omaiset ELO ry tarjoaa vertaistukea ja kokemustiedon vaihtoa erityislasten omaisten perheille, matalan kynnyksen toimintaa sekä erityislapset huomioivaa virkistystoimintaa. ELO pyrkii kannattelemaan vanhemmuutta ja parisuhdetta jo ennen diagnoosia. Meri-Lapissa toimii vanhempien vertaistukiryhmä ja perheille järjestetään toiveiden mukaisia tapahtuma 2-4 kertaa kaudessa.
- MLL Tornion yhdistyksen kesäisin järjestämät perheleikkipuistot mahdollistavat perheille kohtaamisen muiden perheiden kanssa sekä torniolaisille nuorille kesätöitä. MLL lastenhoitopalvelu käynnistyy Torniossa loppuvuodesta 2023/ alkuvuodesta 2024. MLL:n iltaperhekahvilat ovat joka toinen viikko Tornion Perheiden Talolla.
- Tornion 4H-yhdistyksen kesäisin auki pitämä liikennepuisto sekä erilaiset lasten kerhot ja leirit ovat vanhemmuuden tukena.
- Lapin perhekeskuskoordinaattorit ovat aloittaneet 04/2023 Paloko pärheet, kuormittaako arki? -keinoja ja tukea parempaan perhearkeen vanhemmuuden tuen webinaarit joka kk 1. tiistai klo 18-19 vaihtelevin perheiden toiveiden mukaisin teemoin. Alustuksen aiheeseen tekee perhekeskusverkoston ammattilainen, jonka jälkeen vapaata keskustelua aiheen tiimoilta.
- Tornion perhekeskuksen nettisivuille eli Tornion sähköiseen perhekeskukseen on koottu palveluita vanhemmuuden ja parisuhteen tueksi. Palveluista on tiedotettu myös perhekeskuksen somekanavissa. Palveluita ovat mm. Lapin ensi- ja turvakoti ry:n palvelut, MIELI ry:n vanhemmuussivusto, MLL:n vanhempainnetti, Väestöliiton

Vanhemmat-osio ja Parisuhteet-osio, Hyvä kysymys -sivusto sekä Parisuhde Katajan sivut.

- Perhekeskusverkostolle on järjestetty Perusasiaa parisuhteesta sekä Parisuhteen palikat -koulutukset keväällä 2023.

Kehittämistarpeet:

- Monialainen yhteistyö vanhemmuuden ja parisuhteen tukemiseksi, ennaltaehkäisevän näkökulman huomiointi.

Toimenpiteet:

- Yhteistyön virittäminen varhaiskasvatuksen, neuvolan, liikuntakoordinaattorin sekä perhekeskuskoordinaattorin ja Lapin ammattikorkeakoulun välille vanhemmuuden tukemiseksi.
- Lapset puheeksi -menetelmään kouluttautuminen ja menetelmän käyttöönotto. Lapset puheeksi -menetelmässä kartoitetaan lapsen tai nuoren kehitysympäristöjen tilannetta ja puhutaan siitä, miten toinen ympäristö voi tukea ja kantaa lasta, kun toisessa on ongelmia. Kodin piirissä näitä ongelmia voivat olla mm. vauvan syntyminen, muutto, kiusaaminen vapaa-aikana ja netissä, vanhemman vakava stressi, uupumus ja kireä ilmapiiri jne. Huoltajat arvioivat, mitä olisi lapsen ymmärtämisen kannalta hyvä kertoa. Tässä yhteydessä työntekijän on hyvä kartoittaa myös parisuhteen ja vanhemmuuden tilannetta.
- Neuvokas perhe -menetelmään kouluttaminen ja sen käyttöönotto ja käytön vahvistaminen monialaisesti.
- Matalan kynnyksen perheliikuntapaikkojen mahdollistaminen. Leikkipuistojen talvikunnossapitoa ja perheille yhteistä tekemistä puistoihin perheille sopivana aikana vapaasti omaan tahtiin.
- Tornion kaupungin, Tornion Järjestötalon ja Tornion 4H-yhdistyksen yhdessä toteuttama puistoruokailu alle 12-vuotiaille torniolaisille lapsille liikennepuistossa kesällä 2023 kaksi kertaa viikossa.

Auttaa sovinnolliseen eroon ja vanhemmuuden jatkumiseen

Eroauttamisen tavoitteena on, että lasten tärkeät ihmissuhteet ja turvallinen kasvuympäristö säilyvät vanhempien erosta huolimatta. Eroauttamisessa turvataan lapsen oikeudet erotilanteessa ja varmistetaan, että lapsi ei joudu vanhempien kiistelyn välittäjäksi tai kiistakapulaksi sekä tuetaan vanhempien vanhemmuutta ja sen jatkumista erotilanteessa ja myös vanhempien hyvinvointia.

Nykytilanne:

- Perheoikeudellisilla palveluilla turvataan lapsen hyvinvointi ja tasapainoinen kehitys myös vanhempien eron jälkeen. Perheoikeudellisissa palveluissa tarjotaan apua lasta koskevien sopimusten ja selvitysten kanssa esimerkiksi isyyteen, lapsen huoltoon ja elatukseen liittyen. Lastenvalvojan luona on mahdollisuus perheasioiden sovitteluun, lapsen kuulemiseen, yhteistyövanhemmuuden luomiseen. Myös käräjäoikeudessa on tapana aloittaa sovittelulla.
- Eroa ennaltaehkäisevää työtä tehdään sekä erotilanteissa ja eron jälkeen tuetaan esimerkiksi neuvolassa, varhaiskasvatuksessa, kasvatus- ja perheneuvolassa, mielenterveyspalveluissa sekä sosiaalipalveluissa.
- Järjestöistä saat myös apua eroon esim. Meri-Lapin Yhden Vanhemman Perheet ry on vertaistukiyhdistys perheille, joissa on tai on ollut yksi vanhempi.
- Tornion perhekeskuksen nettisivuille eli Tornion sähköiseen perhekeskukseen on koottu paikallisia ja valtakunnallisia palveluita eroauttamiseksi ja vanhemmuuden jatkumisen tueksi. Valtakunnallisia palveluita ovat mm. Ensi- ja turvakotiliiton Vanhemman opas – Tietoa ja tukea lapsiperheen eroon -opas, THL:n vanhemmuussuunnitelmasta saa tukea ja apuvälineitä eron jälkeiseen vanhemmuuteen.

Kehittämistarpeet:

- Erotilanteissa perheiden tukeminen ja lapsen näkökulman huomiointi.
- Parisuhteen ja vanhemmuuden tukemiseen panostaminen ennaltaehkäisevästi.

Toimenpiteet:

- THL:n vanhemmuussuunnitelman käyttöönotto ennaltaehkäisevissä palveluissa perheen tueksi erotilanteissa lapsen/ lapsien näkökulma huomioiden.
- Parisuhteen ja vanhemmuuden tuen palveluista tiedottamiseen sekä puheeksi ottamiseen satsaus ennaltaehkäisevästi jo äitiys- ja lastenneuvolassa mm.

perhevalmennuksessa ja 6kk ryhmäneuvolassa.

Otaa huomioon perheiden monimuotoisuuden ml. monikulttuurisuus

Kaikilla lapsilla, perheillä ja raskaana olevilla on oikeus saada yhdenvertaisesti palveluja taustastaan riippumatta. Tunnistetaan ja huomioidaan yksilöllisesti perheiden moninaisuus ja monimuotoisuus sekä erilaiset tarpeet. Perhekeskukseen kehitetään avoin ja hyväksyvä ilmapiiri sekä sukupuolisensitiivinen työote. Perhekeskuksen kohtaamispaikka on kaikille avoin.

Nykytilanne:

- Tornio on muiden Suomen kuntien tavoin heterogeeninen perhetyyppien suhteen. Torniossa on monenlaisia perheitä mm. yksinhuoltajaperheitä, suurperheitä, uusperheitä, monikkoperheitä, sateenkaariperheitä, yrittäjäperheitä, vuorotyöperheitä, sijoitusperheitä ja maahanmuuttajaperheitä.
- Perheiden monimuotoisuus ja monikulttuurisuus huomioidaan toimintoja ja palveluita suunnitellessa. Huomioidaan perheet yksilöllisesti heidän tarpeitaan kuunnellen. Eri palveluissa on käytössä etätulkkauspalvelu ulkomaalaistaustaisille, jolloin kommunikointi on ymmärrettävää molemminpuolisesti.
- Järjestöt ja seurakunta tuottavat mm. vertaistuen palveluita ja näin yhdenvertaistavat lapsia ja perheitä.
- Tornion perhekeskuksen nettisivuille eli Tornion sähköiseen perhekeskukseen on koottu palveluita vanhemmuuden ja parisuhteen, eroauttamisen ja maahanmuuttajien tueksi. Palveluista on tiedotettu myös perhekeskuksen somekanavissa.

Kehittämistarpeet: Kotouttamisen päävastuu on kunnilla organisaatiomuutoksen myötä. Kotouttaminen kuuluu kuitenkin kaikille tahoille, ketkä kohtaavat työssään maahanmuuttajia.

Toimenpiteet: Kotouttamisverkoston perustaminen. Mukaan maahanmuuttokoordinaattori,

Valo-luokan opettaja, Peräpohjolan opisto, Tornion kaupungin työllisyyden kuntakokeilu, nuorisotoimi, varahaiskasvatus, perhesosiaalityö, neuvola ja Tornion Perheiden Talo, sekä Tornion kansalaisopisto. Verkoston tavoitteena tehdä toisille tahoille tietoiseksi oma toiminta kotouttamisen suhteen ja kuinka yhdessä toimien saadaan maahanmuuttaja parhaalla mahdollisella tavalla kotoutumaan Suomeen ja Tornioon.

PERHEKESKUKSEN PALVELUKOKONAISUUS, PALVELUIDEN INTEGROINTI

(THL. 2023. Perhekeskus.)

Tornion perhekeskus on lasten, nuorten ja perheiden palveluiden verkosto, ei mikään uusi palvelu tai fyysinen rakennus. Tornion perhekeskuksen palveluverkoston kuuluvat sosiaali- ja terveystalvet, sivistyspalvelut sekä 3.sektorin toimijat. Tornion perhekeskuksen yksi kohtaamispaikoista on Tornion Perheiden Talo.

Tähän seuraavaan taulukkoon on avattu perhekeskuksen palvelurakennetta ja koottu Torniossa lasten, nuorten ja perheiden kanssa toimivat tahot eli Tornion perhekeskuksen palveluiden verkosto. Tornion perhekeskukseen kuuluvat sosiaalipalvelut, terveystalvet, sivistys- ja varhaiskasvatuspalvelut sekä 3. sektori ja muut toimijat.

Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen verkosto

Sosiaalipalvelut	Terveyspalvelut	Sivistys- ja varhaiskasvatuspalvelut	3. sektori ja muut toimijat
<ul style="list-style-type: none"> lapsiperheiden sosiaalipalvelut perheoikeudelliset palvelut lastensuojelu perhesosiaalityö perheneuvola aikuissosiaalityö ja työikäisten palvelut päihdehuolto vammaispalvelut ja kehitysvammahuolto sähköiset Virtu-palvelut Kolpeneen tuki- ja osaamiskeskuksen palvelut 	<ul style="list-style-type: none"> neuvola koulu- ja opiskeluterveydenhuolto puhe-, toiminta- ja fysioterapia terveyskeskuksen muut palvelut ja sähköinen etäterveyskeskus suun terveydenhuolto psykiatrian poliklinikka Mehiläinen Länsi-pohjan erikoissairaanhoidon palvelut 	<ul style="list-style-type: none"> varhaiskasvatus, avoin varhaiskasvatus, yksityinen varhaiskasvatus esiopetus erityisvarhaiskasvatus perusopetus, erityisopetus, oppilashuolto lukio liikuntatoimi kulttuuritoimi kirjasto nuorisopalvelut maahanmuuttopalvelut 	<ul style="list-style-type: none"> Tornion Perheiden Talo Tornion seurakunta Mannerheimin lastensuojeluliiton Tornion yhdistys Tornion 4H Ammattiopisto Lappia Ammattiopisto Luovi Tornion kansalaisopisto Peräpohjolan opisto Lapin ammattikorkeakoulu urheiluseurat vertaistukijärjestöt
<ul style="list-style-type: none"> PYYDÄ APUA -PALVELU 			

Sosiaalipalveluihin kuuluvat: lapsiperheiden sosiaalipalvelut, perheoikeudelliset palvelut, lastensuojelu, perhesosiaalityö, perheneuvola, aikuissosiaalityö ja työikäisten palvelut, päihdehuolto, vammaispalvelut ja kehitysvammahuolto, sähköiset Virtu-palvelut sekä Kolpeneen tuki- ja osaamiskeskuksen palvelut.

Terveyspalveluihin kuuluvat: neuvola, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, puhe-, toiminta- ja fysioterapia, terveyskeskuksen muut palvelut ja sähköinen etäterveyskeskus, suun terveydenhuolto, psykiatrian poliklinikka sekä Mehiläinen Länsi-pohjan erikoissairaanhoidon palvelut.

Sivistys- ja varhaiskasvatuspalveluihin kuuluvat: varhaiskasvatus, avoin varhaiskasvatus, yksityinen varhaiskasvatus, esiopetus, erityisvarhaiskasvatus, perusopetus, erityisopetus, oppilashuolto, lukio, liikuntatoimi, kulttuuritoimi, kirjasto, nuorisopalvelut sekä maahanmuuttopalvelut.

3. sektori ja muihin toimijoihin kuuluvat: Tornion Perheiden Talo, Tornion seurakunta, Mannerheimin lastensuojeluliiton Tornion yhdistys, Tornion 4H, Ammattiopisto Lappia,

Ammattiopisto Luovi, Tornion kansalaisopisto, Peräpohjolan opisto, Lapin ammattikorkeakoulu sekä urheiluseurat ja vertaistukijärjestöt.

PERHEKESKUKSEN SAATAVUUS JA SAAVUTETTAVUUS

Palvelujen yhdenvertainen saavutettavuus koostuu fyysisestä, taloudellisesta, tiedollisesta ja taidollisesta sekä asenteellisesta saavutettavuudesta. Saavutettavuuteen vaikuttavat muun muassa palvelujen etäisyys asiakkaan asuinpaikasta, asiakkaan mahdollisuudet liikkua, rakennetun ympäristön esteettömyys, asiakasmaksut, tiedonsaanti, palveluissa käytettävä kieli, mahdollisuus käyttää sähköisiä asiointikanavia ja digitaalisia palveluja sekä luottamus sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöihin, avun saamiseen, asiointin turvallisuuteen ja yhdenvertaiseen kohteluun.

Perhekeskuksen kehittämistyössä tulee ottaa huomioon ovatko perhekeskuksen palvelut saavutettavissa psykososiaalisesti, fyysisesti ja/ tai digitaalisesti. Asiakaskunta on laaja ja moninainen. Tietynlainen palvelumuoto ei palvele kaikki asiakkaita. Palveluiden tulee olla ennen kaikkea asiakaslähtöisiä. Osa palveluista on tärkeä olla fyysisesti lähellä. Osa palveluista, joita asiakkaat tarvitsevat harvoin, voivat olla etäämmällä. Sähköisiä, matalankynnyksen palveluita tarvitaan myös. Myös palveluiden aukioloon on kiinnitettävä huomiota. Onko palvelua tarjolla vain virka-aikaan vai peräti ympäri vuorokauden vuoden jokaisena päivänä.

Lähipalveluita

Perustason lähipalveluina järjestetään mm. neuvolapalveluita, kouluterveydenhuollon palveluita, terveyskeskuksen toimintaa, varhaiskasvatusta sekä perusopetusta.

Torniossa on 6 neuvolaa tarjoamassa palveluita lähialueen asukkaille. Kaikki neuvolat ovat yhdistettyjä äitiys- ja lastenneuvoloita. Karungin, Arpelan ja Kaakamon neuvolat sijaitsevat maaseuduilla ja tarjoavat palveluita myös kouluikäisille ja aikuisväestölle. Suensaaren, Hannulan ja Kivirannan neuvolat on Tornion kuntakeskuksen alueella tarjoten äitiys-, lastenneuvola ja perhesuunnitteluneuvolan palveluita.

Kouluterveydenhuolto toimii oppilaan lähikoululla. Torniossa kouluterveydenhuoltoon

kuuluu kokonaiskehityksen ja terveyden edistämisen lisäksi äkillisten sairastumisten ja tapaturmien ensiapu ja hoito. Kouluterveydenhoitajat ottavat oppilaita vastaan myös ilman ajanvarausta koulukohtaisesti sovittuina aikoina.

Tornion terveyskeskuksessa toimintaa tuottaa Mehiläinen Länsi-Pohja Oy. Sen vastuulla ovat kiire- ja ajanvarausvastaanotto, kuntoutuspalvelut, röntgen sekä suun terveydenhuolto. Tornion terveysaseman puhelinpalvelussa on käytössä takaisinsoittojärjestelmä, jonka kautta hoituvat sekä kiireelliset että kiireettömät hoidontarpeen arvioinnit ja ajanvaraukset. Kiireellisissäkin asioissa on sujuvampaa soittaa puhelinpalveluun ennen terveyskeskukseen tuloa. Puhelinpalvelu on avoinna arkisin 8-16, muina aikoina palvelee Länsi-Pohjan keskussairaalan akuuttiklinikka.

Torniossa varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodeissa, perhepäivähoidossa ja avoimena varhaiskasvatuksena. Torniossa on 10 kunnallista päiväkotia ja lisäksi kunnallisia perhepäivähoitopaikkoja. Avointa varhaiskasvatustoimintaa Torniossa on Tornion Perheiden Talolla.

Tornion perhekeskuksen kohtaamispaikka Tornion Perheiden Talo sijaitsee Putaalla, lähellä kaupungin keskustaa hyvien kulkuyhteyksien päässä. Avoimissa kohtaamispaikoissa perheet kohtaavat muita samassa elämäntilanteessa olevia ja saavat vertaistukea. Muita kohtaamispaikkoja esimerkiksi seurakunnan kerhoja löytyy myös etäämmältä pienemmistä kylistä, lähempänä alueiden asukkaita.

Torniossa on kahdeksan alakoulua ja kaksi yläkoulua. Alakouluja on myös maaseudulla, lähempänä alueen asukkaita. Yläkoulut sijaitsevat keskusta-alueen tuntumassa. Koulukuljetus on järjestetty etäämmällä asuville oppilaille. Lukio ja ammatillisia oppilaitoksia sekä ammattikorkeakoulu löytyy Tornion keskustan tuntumasta myös.

Sähköisiä palveluita

Lähipalveluiden lisäksi Tornion perhekeskuksella on myös sähköisiä palvelukanavia mm. monialainen, matalankynnyksen Pyydä Apua -palvelukanava, Neuvola-chat ja -

verkkoneuvonta sekä sosiaalitoimen ja varhaiskasvatuksen verkkopalvelut. Terveyspalveluiden digiklinikka on kaikkien kuntalaisten käytettävissä. Tornion perhekeskuksen nettisivut ovat Tornion sähköinen perhekeskus.

Digiklinikalla saa nopeasti apua terveyteen liittyviin asioihin ympäri vuorokauden ympäri vuoden ilman erillistä ajanvarausta. Digiklinikan etävastaanotolla voi lähettää hoitajalle tai lääkärille kysymyksen sekä tarvittaessa kuvia. Julkisen terveydenhuollon maksuton etävastaanotto palvelee torniolaisia, keminmaalaisia ja kemiläisiä ma-pe 8-20 ja la-su sekä arkipyhisin 10-16.

Pyydä apua -nappi otettiin Torniossa käyttöön lokakuussa 2022. Pyydä apua on lapsille, nuorille ja perheille suunnattu matalan kynnyksen sähköinen, ennaltaehkäisevä palvelukanava. Nappia painamalla ohjautut juuri oikeanlaisen tuen ja avun piiriin, eikä sinun tarvitse etsiä mistä apua saat. Nappi on käytössäsi 24/7 ja yhteydenottopyyntöön vastataan seuraavana arkipäivänä. Palvelu tuotetaan yhteistyössä Lapin hyvinvointialueen, Tornion kaupungin sekä Lapin tulevaisuuden sote-keskus -hankkeen kanssa. Palvelu löytyy <https://www.tornio.fi/kasvatus-ja-opetus/tornion-perhekeskus/> sekä virtu.fi -portaalista.

Virtu.fi -portaalista löytyy useita muitakin sähköisiä palveluita Tornion asukkaille:

- Neuvola-chatissa voit keskustella terveydenhoitajan kanssa joko anonymisti tai tarvittaessa tunnistautuneena ma-pe klo 8-10. Oletko huolestunut lapsesi terveydestä? Onko sinulla kysyttävää laboratoriotuloksista? Pitääkö sinun siirtää varattu aika? Neuvola-chatin kautta sinun on helppo ottaa yhteyttä Tornion neuvolaan.
- Tornion ehkäisy- ja perhesuunnittelu-, äitiys- ja lastenneuvolan neuvonta ja -asiointi -verkkopalvelu on auki 24/7. Palveluun voit jättää viestin tunnistautuneena ja saat vastauksen muutaman arkipäivän kuluessa. Ehkäisy ja perhesuunnittelu-, äitiys- ja lastenneuvolan neuvonnasta saat ohjausta syntyvän ja alle kouluikäisen lapsen ja perheen terveyden ja kehityksen seurantaan, vanhempien ohjaamiseen sekä vanhempien ja lasten välisen vuorovaikutuksen tukemiseen. Palvelusta saat myös ohjausta ehkäisy- ja perhesuunnitteluun sekä seksuaalineuvontaa.
- Tornion sosiaalipalvelujen neuvonta on henkilökohtaista ohjausta. Palveluun tunnistautuneena saat tietoa sosiaalipalveluista ja etuuksista sekä ohjausta sopiviin

palveluihin. Kysymykseesi vastataan muutaman päivän kuluessa.

- Perheoikeudellisten palveluiden verkkoneuvonnasta ja -asioinnista saat apua lasta koskevien sopimusten ja selvitysten kanssa esimerkiksi isyyteen, lapsen huoltoon ja elatukseen liittyen.
- Päihde- ja riippuvuuspalvelujen neuvonnasta ja asioinnista saat tukea ja neuvontaa päihitteettömyyteen sekä hyvinvoinnin vahvistamiseen. Palvelu vaatii tunnistautumisen.
- Vammaispalvelun verkkoneuvonnasta ja -asioinnista saat neuvontaa ja ohjausta vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista.
- Varhaiskasvatuksen verkkoneuvonnasta ja -asioinnista saat neuvontaa varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen.

Tiedotus

Tornion perhekeskuksen viestinnän tavoitteena on tiedottaa Tornion perhekeskuksen palveluista sekä valtakunnallisista sähköisistä lapsiperheille ja nuorille suunnatuista palveluista asiakkaille sekä ammattilaisille kootusti. Tavoitteena on, että perhekeskuksen palvelut yhteystietoineen ovat helposti löydettävissä. Tornion perhekeskuksen viestinnän kohteena ovat torniolaiset lapsiperheet ja nuoret sekä kohderyhmän kanssa työskentelevät ammattilaiset. Tornion perhekeskuksen viestintä sisältää lapsiperheille ja nuorille suunnatuista palveluista ja tapahtumista tiedottamisen. Viestintää varten on tehty viestintäsuunnitelma. Viestinnän tukena on viestintäsisältökalendareri eli viestinnän vuosikello, joka pitää sisällään ajankohtaisiin kansallisiin ja kansainvälisiin lapsiperheille ja nuorille suunnattuihin teemoihin kohdennettuja paikallisesti sekä kansallisesti sähköisesti tarjottavia palveluita. Painopisteenä ovat matalankynnyksen, ennaltaehkäisevät palvelut perhekeskuskehittämisen toimintamallin mukaisesti. Tornion perhekeskuksen viestinnästä vastaa perhekeskuskoordinaattori. Perhekeskuksen jokainen toimija voi esitellä palveluitaan ja viestiä ajankohtaisista tapahtumistaan Tornion perhekeskuksen viestintäkanavissa perhekeskuskoordinaattorin kautta. Viestinnässä hyödynnetään Canva-kuvankäsittelyohjelmaa ja Meta Business Suite -ohjelmaa.

Tornion perhekeskuksen viestintäkanavia ovat joulukuussa 2022 avautuneet Tornion

perhekeskuksen internetsivut eli Tornion sähköinen perhekeskus osoitteessa <https://www.tornio.fi/kasvatus-ja-opetus/tornion-perhekeskus/>. Tornion sähköinen perhekeskus löytyy internetistä hakukoneellakin kirjoittamalla hakusanaksi Tornion perhekeskus. Tornion sähköiseen perhekeskukseen on koottu lasten, nuorten ja perheiden paikalliset ja valtakunnalliset palvelut aihealueittain ja yhteystietoineen. Jos esimerkiksi etsii tukea vanhemmuuteen, löytää palvelut yhdestä laatikosta. Samoin, jos etsii tukea vaikka alle kouluikäisen lapsen perheelle, löytyvät palvelut yhteystietoineen yhdestä laatikosta. Tornion sähköisestä perhekeskuksesta löytyy myös Perheiden palvelujen opas, joka kokoaa yhteen lasten, nuorten ja perheiden palveluita. Oppaasta löytyy laajemmin yleistä tietoa eri palveluista palvelusektoreittain sekä tietoa torniolaisille suunnatuista palveluista. Opas on tarkoitettu tietopaketyksi sekä asiakkaille että ammattilaisille. Oppaan lopussa on perheen yhteistyötahot -lomake, joka on avuksi ammattilaisille perheen verkostoa luodessa ja kokonaisuutta hallitessa.

Tornion perhekeskuksen viestintäkanavina ovat myös syksyllä 2022 avautuneet Tornion perhekeskuksen somekanavat Instagramissa ja Facebookissa. IG: tornionperhekeskus, FB: Tornion perhekeskus. Tornion perhekeskuksen somekanavilla informoidaan ajankohtaisista tapahtumista ja kerrotaan perhekeskuksen palveluista.

Tornion perhekeskuksen toimintamalli on kuvattu myös Innokylään sekä Palvelutietovarantoon.

PERHEKESKUKSEN JOHTAMINEN JA KOORDINOINTI

Toimivan perhekeskuksen yksi keskeisistä edellytyksistä on palvelujen ja toimintojen yhteensovittaminen, mikä edellyttää määrätietoista johtamista, yhteistyötä ja koulutusta. Tämä palveluiden yhteensovittamistyö on aikaavievää. Verkostojohtamisen ja koordinaation rakenteet auttavat vähentämään palvelujen ja toimintojen hajanaisuutta, lisäävät niiden keskinäistä sujuvaa yhteistoimintaa sekä mahdollistavat perhekeskustoiminnan ohjaamisen ja johtamisen yhtenä kokonaisuutena. Tavoitteena on, että lapsen, nuoren ja perheen palvelut muodostavat asiakastasolla eheän kokonaisuuden ja varmistavat tarpeenmukaisen avun ja tuen saannin oikea-aikaisesti. Ohjausryhmä ja perhekeskuskoordinaattori ovatkin välttämättömiä perhekeskustoiminnan eteenpäin viemiseksi perhekeskuksessa. Johtamisella ja koordinaatiolla on vaikutusta yhteistyötä sopimiseen. Yhteistyöstä sopimisella on puolestaan yhteys itse toiminnan toteutumiseen, kuten vanhempien vertaistoimintaan ja tiedon välittymiseen perheille.

(Pelkonen, M., Hastrup, A., Normia-Ahlsten, L., Halme, N., Kekkonen, M., Kiviruu, O., Liukko, E., Lämsä R. & Muranen P. 2019. Perhekeskukset Suomessa 2019. Kehittämisen tilanne ja työn jatkuminen. Viitattu 24.5.2023 https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139242/URN_ISBN_978-952-343-461-5.pdf.)

Perhekeskuskoordinaattori aloitti työnsä Torniossa elokuussa 2022. Perhekeskuskoordinaattori työskentelee Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Posken hallinnoiman Lapin Tulevaisuuden sote-keskus hankkeen varoin 31.12.2023 asti. Perhekeskustoimintamallia ollaan konseptoimassa Lapin hyvinvointialueelle kevään ja syksyn 2023 aikana. Tavoitteena on löytää ratkaisu, miten perhekeskuskehittäminen jatkuu Lapin Tulevaisuuden sote-keskus -hankkeen päätyttyä.

Perhekeskuskoordinaattorin työhön kuuluvat:

- perhekeskuskehittämistyönkoordinointi sekä eteenpäin vieminen Torniossa
- perhekeskustoimintamallin monialaisen yhteistyöverkoston kokoaminen, kehittämistyö ja prosessin koordinointi, ohjausryhmän koolle kutsuminen, aiemman kehittämistyön koostaminen olennaisin osin
- perhekeskuskäsikirjan työstäminen, perhekeskuksen kehittämissuunnitelman

eteenpäin vieminen, sähköisten palveluiden kehittämisen edistäminen ja eteenpäin vieminen

- paikallisiin, alueellisiin ja valtakunnallisiin verkostoihin ja työryhmiin osallistuminen

Työn sisältöä avattuna tarkemmin. Työhön kuuluu mm.

- perhekeskustoiminnasta tiedottaminen
- perhekeskuksen some-kanavien luonti Instagramiin ja Facebookiin ja niissä aktiivisesti tiedottaminen
- perhekeskuksen internetsivujen tekeminen ja päivittäminen eli sähköisen Tornion perhekeskuksen perustaminen
- perheiden palvelujen oppaan tekeminen
- perhekeskuskäsikirjan kirjoittaminen
- Tornion perhekeskuksen kuvaaminen Innokylään ja Palvelutietovarantoon
- Tornion Perheiden Talon kuvaaminen Innokylään, kuvaamiseen osallistuminen
- perhekeskustyöpajojen suunnittelu
- perhekeskustyöpajoissa sekä perhekeskuksen ohjausryhmässä nousseiden asioiden selvittäminen ja eteenpäin vieminen mm. koulutusten järjestämistä ja verkostojen koontia, toimintamallien aukikirjoittaminen ja jalkauttaminen, vapaaehtoisten hankkimista ja koulutusten järjestämistä
- perhekeskuksesta kertominen mm. valtuustossa, kouluilla, kohtaamispaikassa, erilaisissa tapahtumissa, webinaareissa
- webinaarien koordinoitua
- tiivis yhteistyö muiden Lapin alueen perhekeskuskoordinaattoreiden kanssa
- osallistuminen valtakunnallisiin ja maakunnallisiin perhekeskuskehittämisen tapaamisiin
- työryhmiin osallistuminen mm. Päkä-hanke - Päihteitä käyttävien raskaana olevien naisten ja vauvaperheiden palvelukokonaisuuden kehittämishanke Pohjois-Suomessa, työryhmän varapj. sekä Perhepolku-mallinnus esihenkilöille työryhmä
- kehittäjävanhempiryhmän osallistaminen
- perhekeskustoimintamallin konseptointiin osallistuminen Lapin hyvinvointialueella

Perhekeskuskoordinaattori kuuluu muun muassa seuraaviin työryhmiin:

- Valtakunnallinen perhekeskusverkosto

- Lapin Perheiden palvelujen verkosto
- Valtakunnallinen lasten, nuorten ja perheiden palvelujen kehittäjien verkosto
- Valtakunnallinen perhekeskuskoordinaattorit -ryhmä
- Lapin perhekeskuskoordinaattorit -ryhmä
- Innokylän innovaatio- ja strategiaverkosto
- Päkä-hanke - Päihteitä käyttävien raskaana olevien naisten ja vauvaperheiden palvelukokonaisuuden kehittämishanke Pohjois-Suomessa 2022-2023, Lapin työryhmän varapuheenjohtaja
- Perheiden elintapa- ja liikuntaneuvonnan vertaiskehittäjäverkosto
- Vapaaehtoistoiminnan verkosto (Valikko)
- Kohtaamispaikkaverkosto
- Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden kehittäjien Teams-tiimi
- Suomen Sydänliitto ry Neuvokas perhe -agentit

Tornion lasten, nuorten ja perheiden ohjausryhmä perustettiin perhekeskuskoordinaattorin työn tueksi ja se aloitti toimintansa syksyllä 2022. Ohjausryhmään kuuluvat edustajat lasten ja perheiden kanssa työskenteleviltä tahoilta mukaan lukien kolmas sektori. Ryhmä laajeni loppuvuodesta 2022 nuorten parissa työskentelevien tahojen osalta. Ohjausryhmä kokoontuu kuukausittain ja vie eteenpäin perhekeskustyöpajoissa esiin nousseita asioita. Yhteistyöllä tavoitellaan palvelukokonaisuuteen liittyvien eri toimijoiden yhteistä näkemystä ja linjauksia.

Perhekeskustyöpajoja on ollut kaksi kertaa keväisin ja kaksi kertaa syksyllä, joissa eri toimijat yhdessä suunnittelevat ja kehittävät palveluita. Perhekeskustyöpajoissa on monialaisesti lasten, nuorten ja perheiden parissa työskenteleviä toimijoita sekä perhekeskuksen kehittäjävanhempia. Perhekeskustyöpajoissa osallistetaan työntekijöitä kehittämistyöhön. Perhekeskustyöpajat ovat olleet suosittuja ja osallistujia on ollut parhaimmillaan yhteensä yli 60 henkilöä. Osallistujia on ollut neuvolasta, varhaiskasvatuksesta, kouluterveydenhuollosta, kouluilta, perhesosiaalityöstä, kasvatus- ja perheneuvonnasta, seurakunnalta, nuorisotoimesta, lasten- ja nuorten psykiatialta, maahanmuuttopalveluista sekä Tornion Perheiden Talolta. Asiakasnäkökulmaa on tuonut kokemusasiantuntija sekä kehittäjävanhemmat.

PERHEKESKUKSEN YHTEISTYÖRAKENTEET JA - KÄYTÄNTEET

Perhekeskusverkostoon kuuluu tällä hetkellä eri alojen ammattilaisia neuvolasta, varhaiskasvatuksesta, kouluilta, oppilaitoksista perhesosiaalityöstä, perheneuvolasta, perhetyöstä, lasten ja nuorten psykiatialta, nuorisotyöstä, seurakunnalta, Tornion Perheiden Talolta, päihdepalveluista, maahanmuuttopalveluista. Lisäksi perhekeskusverkostoon kuuluu kehittäjävanhempiryhmä ja kokemusasiantuntija. Nuorisoneuvostoa on myös kutsuttu, mutta eivät ole osallistuneet. Koko perhekeskusverkosto on kutsuttu perhekeskustyöpajoihin kehittämään Tornion lasten, nuorten ja perheiden palveluita. Perhekeskustyöpajoissa paikalla on ollut 40-65 henkilöä edustamassa eri lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskenteleviä tahoja.

Perhekeskuksen ohjausryhmään kuuluu edustus terveysneuvonnasta, varhaiskasvatuksesta, perhesosiaalityöstä, perhetyöstä, seurakunnalta, järjestöistä, lasten- ja nuorisopsykiatialta, nuorisotyöstä ja koululta. Perhekeskuksen ohjausryhmä ohjaa, suunnittelee ja vie eteenpäin päätettäväksi perhekeskuksen asioita.

Eri toimijoilla on omia sisäisiä tiimejä ja johtoryhmiä, jotka kokoontuvat itsenäisesti omia aikojaan. Lisäksi on erilaisia yhteistyöpalavereja eri tahojen kesken. Tässä lueteltuna muutamia monialaisia työryhmiä.

- Varhaiskasvatuksen laadunarviointityöryhmä kokoontuu noin 1,5kk välein. Työryhmään kuuluu varhaiskasvatuspäällikkö, kaksi varhaiskasvatuksen aluejohtajaa, yksityisen päiväkodin johtaja, neuvolan terveydenhoitaja, sosiaalityöntekijä sekä kunnan valtuustosta päättäjä ja perhekeskuskoordinaattori.
- Neuvolan monialainen tiimi kokoontuu 2krt/vuosi. Tiimi koostuu terapeuteista, perheneuvolan työntekijöistä, varhaiskasvatuksen erityisopettajista, terveydenhoitajista sekä sosiaalityöntekijöistä ja perhekeskuskoordinaattorista.
- Alueellinen äitiyshuollontiimi kokoontuu 2krt/vuosi. Tähän tiimiin kuuluu Meri-Lapin alueen neuvoloiden terveydenhoitajia, osastonhoitajia ja lääkäreitä sekä Mehiläinen Länsi-Pohjan naistenklinikan kättilöitä ja lääkäreitä sekä perhekeskuskoordinaattori.
- Lasten- ja nuorisopsykiatrian sekä neuvoloiden ja äitiyshuollon työntekijät ja perhekeskuskoordinaattori ovat kertaalleen kokoontuneet yhteistyön kehittämisen

merkeissä. Tätä tapaamista on tarkoitus jatkaa ainakin vuosittain.

- Keskittymistyöryhmä kokoontuu alueellisesti vuosittain. Keskittymistyöryhmän alueellisiin palavereihin osallistuu terveydenhoitajia, lääkäreitä, psykologeja ja terapeutteja.
- Syksyllä 2022 rekrytoitiin perhekeskuksen kehittäjävanhempiryhmä, joka osallistuu palveluiden kehittämiseen ja arviointiin kyselyiden, kehittäjävanhempiryhmän tapaamisten sekä perhekeskustyöpajojen kautta. Perhekeskuskehittäjävanhempia osallistamalla saadaan perhekeskuskehittämiseen asiakasnäkökulmaa.

Yhteistyötä eri toimijat tekevät paljonkin käytännön tasolla. Tässä muutamia esimerkkejä:

- Neuvolan ja varhaiskasvatuksen sekä perheen kesken 2v kotikäynnit sekä 4v vasukeskustelut
- Neuvolan ja seurakunnan sekä perheen kesken 4v keskustelut
- Neuvolan ja esiopetuksen kesken siirtopalaverit, tarvittaessa perhe mukana
- Neuvolan ja kouluterveydenhuollon kesken siirtopalaverit, tarvittaessa perhe mukana
- Neuvolan ja perhetyön sekä perheen kesken aloitus-, seuranta- ja lopetuspalaverit
- Neuvolan ja lasten- ja nuorisopsykiatrian sekä perheen kesken aloitus-, seuranta- ja lopetuspalaverit
- Keskittymistyöryhmän palaverit perheen terveydenhoitajan, lääkärin, opettajan/ varhaiskasvatuksen opettajan ja tarvittaessa terapeuttien ja perhetyön kesken

Perhekeskuskoordinaattorin jalkautuminen eri toimijoiden palavereihin, erilaisiin tapahtumiin, kohtaamispaikkoihin ja näkyminen somessa mahdollistaa kaikille torniolaisille ideoiden esittämisen matalalla kynnyksellä. Nuorten ääntä on pyritty saamaan mukaan kehittämiseen nuorisoneuvoston kautta. He eivät kuitenkaan ole vielä osallistuneet kehittämistyöhön. Kehittämistyön tavoitteena on muuntaa toiveet ja ideat tulevaisuuden palveluiksi eli asiakas- ja käyttäjälähtöisemmiksi ja monimuotoisemmiksi perhepalveluiksi, joissa lapsivaikutuksia arvioidaan kiinteästi osana palveluiden kehittämistä.

TORNION PERHEKESKUSTOIMINNAN TAVOITTEET JA PAINOPISTEET

Perhekeskuskehittämisen painopiste on ennaltaehkäisyssä, varhaisessa tuessa ja monialaisessa yhteistyössä. Tornion perhekeskustoiminnan tavoitteissa keskeisinä tekijöinä ovat nämä painopisteet.

Tornion perhekeskuksen tavoitteeksi nousevat luontevasti työpajoissa esiin nousseet teemat eli tiedottaminen, monialaisen yhteistyön vahvistaminen, vanhemmuuden tukeminen sekä mielen hyvinvoinnin tukeminen. Nämä teemat nousevat esille myös muissakin taustatekijöissä, joita on avattu luvussa Toiminnan tausta ja linjaukset.

Tiedottaminen ja palveluiden näkyväksi tekeminen

- Tiedotusta tulee tehdä monikanavaisesti erityisesti sähköistä viestintää kehittämällä ja hyödyntämällä. Perhekeskuksen somekanavien kautta tiedotus tapahtuu perhekeskuskoordinaattorin toimesta. Jokainen ammattilainen voi antaa palveluohjausta ja tiedottaa palveluista omissa kanavissaan.
- Ammattilaisten jalkautuminen kohtaamispaikkoihin, tapahtumiin ym. kertomaan palveluistaan ja perhekeskuskehittämisestä.
- Sähköisten palveluiden jatkuva kehittäminen ja käyttöönotto siten, että ne yhdenvertaistavat lapsia ja perheitä sekä ovat saavutettavampia, esim.nettisivujen sisällön kehittäminen. Sähköisten matalankynnyksen palveluiden kehittäminen, kuten Zoturi-tarina-auttamisen palvelu.
- Ammattilaisten välisenä tiedotuskanavana toimii perhekeskuksen monialainen ohjausryhmä, jonka kautta tieto leviää laajasti lasten, nuorten ja perheiden parissa työskenteleville tahoille.
- Perhekeskusverkoston syksyllä 2023 käynnistyvät verkostokahvit ovat myös tiedotuskanava ammattilaisten välillä.

Monialaisen yhteistyön vahvistaminen

- Lasten, nuorten ja perheiden parissa työskentelevät tahot ja toimijat SISOTE- sekä 3. sektorin palveluista on koottu Tornion perhekeskuksen verkostoon, jonka tavoitteena on yhteistyön ja palveluiden yhteensovittamisen vahvistaminen eri toimijoiden välillä. Kehitetään ja lisätään yhteistyötä eri toimijoiden välillä sekä otetaan käyttöön yhteisasiakkuus-toimintamalli. Hyödynnetään eri ammattilaisten osaaminen ja toimitaan yhteistä tavoitetta kohti.
- Ennaltaehkäisevien palveluiden vahvistaminen edellyttää uusia toimintatapoja ja toimintakulttuuria, jossa eri toimijat tekevät joustavasti yhteistyötä yli sektorirajojen. Yhteensovittamista varten sovitaan vielä selkeämmin yhdessä tavoitteista, toimenpiteistä ja yhteistyökäytännöistä. Perhekeskustyöpajoissa ideoidaan toimintatapoja, joita perhekeskuksen ohjausryhmässä lähdetään edistämään. Konkreettisia toimenpiteitä mm. Neuvokas perhe -mallin käyttöönotto ja kehittäminen monialaisesti.
- Tarvitaan myös oman työn näkyväksi tekemistä, jotta välttyttäisiin päällekkäiseltä työltä. Yhteistyö vaatii ensisijaisesti henkilökunnan perehdyttämistä oman kunnan palveluihin. Tornion sähköinen perhekeskus sekä Perheiden palvelujen opas auttavat palveluiden hahmottamiseen Torniossa. Monialaiset perhekeskustyöpajat sekä syksyllä 2023 alkavat perhekeskusverkostolle suunnatut verkostokahvit ovat kanavia kertoa ja tutustua toisten työhön ja toisten alojen ammattilaisiin.
- Kehitetään asiantuntijuuden jakamista, esim. työpari- ja tiimityöskentelyn sekä konsultaatiokäytäntöjen avulla. Suunnitellaan yhteisen kouluttautumisen ja kehittämisen toimintamalleja. Osaamisen jatkuva ja suunnitelmallinen vahvistaminen perustuu osaamistarpeiden tunnistamiseen sekä eri ammattiryhmien kouluttamiseen yhdessä. Perhekeskustoimijoiden laajentuva rooli edellyttää ammatillisen osaamisen vahvistamista uusien sisältöjen, työmenetelmien ja periaatteiden osalta ja ennen kaikkea asiakaskeskeisessä yhteistoiminnassa tarvittavien valmiuksien osalta.
- Verkostomaisen työotteen käyttöönotto joka taholla - yhteisasiakkuus. Työparin mukaan otto muualta kuin lähin työkaveri. Ei pompoteta asiakasta vaan otetaan muun alan asiantuntija mukaan tukemaan perhettä ja tehdään yhdessä.
- Kuvataan konsultaatiokäytännöt sekä yhteisasiakkuusmallit palvelupolkuihin/

prosessikuvauksiin.

Vanhemmuuden tukeminen

- Vanhemmuuden tukeminen vaikuttaa suotuisasti koko perheen hyvinvointiin. Universaalituki → varhainen tuki → kohdennettu tuki.
- Vanhemmuuden tukeminen on myös yksi tekijä ehkäisemässä parisuhdehaasteita ja eroja.
- Perustason palveluiden kehittäminen ja niihin panostaminen sekä olemassa olevien hyvien käytäntöjen vahvistaminen esim. perhetyö ja kotipalvelu, ehkäisevät korjaavien palvelujen tarvetta. Kustannusvaikutus!
- Neuvola on kaikki perheet tavoitettava taho. Neuvolan palveluiden kehittämistä yhdessä muiden tahojen kanssa kaikkia perheitä palvelevaksi. Suunnitteilla mm. neuvolan sekä lasten ja nuorten psykiatrian yhteiset kotikäynnit, 2v kotikäynnit kotona oleville lapsille varhaiskasvatuksessa olevien lisäksi esim. neuvolan ja perhesosiaalityön kanssa toteutettuna
- Neuvokas perhe -malliin kouluttautuminen monialaisesti sekä mallin käyttöönotto ja kehittäminen vanhemmuuden tukemiseksi.
- Lapset puheeksi -menetelmään kouluttautuminen ja menetelmän käyttöönotto neuvolassa yhdessä varhaiskasvatuksen kanssa.
- Tornion Perheiden Talo aidoksi lapsiperheiden olohuoneeksi. Järjestetään monialaisesti toimintoja kohtaamispaikassa, jotta perheillä on sinne helppo tulla ja kohdata eri ammattilaisia sekä muita lapsiperheitä ja saada vertaistukea sekä yhteisöllisyyden kokemusta. Ryhmien jatkuvuus myös Perheiden Talolla, kuten perhevalmennuksesta Ekavauva-ryhmään ja ryhmäneuvolaan.
- Vertaistukea perheille ja aitoja kohtaamisia. Läsnäolo, mitä kuuluu. Ei ainoastaan etäkohtaamisia. Toteutetaan palveluita ryhmämuotoisina kaikille perheille suunnattuna, kuten Perhepolku 6kk ryhmäneuvola sekä vertaisryhminä, kuten Ekavauvaryhmä tai Erityislasten omaisten järjestämät ryhmät. Iltatoiminnan laajentamista nykyisen MLL:n joka toisen viikon iltaperhekahvilan lisäksi iltaperhekahvila seurakunnan järjestämänä joka toinen viikko.
- Varhaisvaiheen perustason vanhempainryhmiin panostaminen monialaisesti, kuten

perhevalmennus kaikille lasta odottaville perheille, Perhepolku 6kk-ryhmäneuvola kaikille ikäryhmän lapsille.

- Kouluikäisten perheiden tukeminen mm. Lukumummi & -vaari sekä Läksykummitoiminnan avulla. Kouluikäisille läsnäolevia aikuisia koululla kuuntelemassa ja tukemassa perheitä vanhemmuudessa.
- Perheiden yhdessä tekemiseen ja yhteiseen aikaan kannustaminen mm. matalankynnyksen liikkumisen mahdollistamalla, kuten omaehtoista toimintaa lähileikkipuistoissa, leikkipuistojen talvikunnossapitoa. Lähialueen liikkumismahdollisuudet voivat vahvistaa perheiden vuorovaikutusta ja hyvinvointia sekä vahvistaa yhteisöllisyyttä alueen lapsiperheiden keskuudessa.
- Monialaisesti toteutettava koko perheille suunnattu kaksi päiväinen toiminnallinen tapahtuma syyslomaviikolla ja vanhemmille suunnattu iltaseminaari vanhemmuuden tuen teemalla.

Mielen hyvinvoinnin tukeminen

- Mielen hyvinvoinnin tukeminen kuuluu kaikille lasten, nuorten ja perheiden parissa työskenteleville tahoille, ei ainoastaan psykiatrian sektorilla työtä tekeville ammattilaisille. Ennaltaehkäisevä ajatus tässäkin taustalla. Autetaan ja tuetaan jo ennen varsinaisten ongelmien syntymistä universaalisti.
- Monialaisen yhteistyön vahvistaminen tämänkin teeman parissa, mm. neuvolan sekä lasten ja nuorten psykiatrian yhteiset kotikäynnit.
- Kaikissa palveluissa koko perheen huomiointi.
- Vanhemmuuden tukeminen on myös mielen hyvinvoinnin tukemista sekä vanhemmille että lapsille.
- Neuvokas perhe -malliin kouluttautuminen monialaisesti sekä mallin käyttöönotto ja kehittäminen mielen hyvinvoinnin tukemiseksi.
- Lapsen/ nuoren läsnäoleva kuunteleminen ja kuulluksi tuleminen. Lukumummit & -vaarit sekä Läksykummit alakouluilla. Tornion kaupungin nuorisotoimi sekä seurakunnan nuoristyö peruskouluilla. Psykiatriset sairaanhoitajat toisen asteen oppilaitoksissa.
- Mielen hyvinvoinnista tiedottaminen perhekeskuksen somekanavissa.

- Zoturi-tarina-auttamisen käyttöönotto matalankynnyksen palveluna ja sen yhdistäminen Pyydä apua – sähköiseen matalankynnyksen palvelukanavaan.

SUUNNITELMIA VUOSILLE 2024-2026

Perhekeskustyöpajoissa on ideoitu ja innovoitu monialaisesti kuusi kertaa kevästä 2022 lähtien. On syntynyt monenlaisia ideoita ja suunnitelmia. Kaikkia näitä ei voida toteuttaa tai edes edistää tämän toimintakauden aikana. Osa ideoista vaatii kypsyttelyä ja makustelua ennen toteutusta. Realistisesti ajateltuna resurssit suunnitteluun ja toteutukseen eivät ole tällä hetkellä riittäviä. Tälle toimintakaudelle ohjausryhmässä on nostettu keskeisimmät ja toteutettavissa olevat.

Perhekeskustyöpajojen lisäksi toiveita on tullut kehittäjävanhemmilta sekä tapahtumissa kohdatuilta asiakkailta. Näitä suunnitelmia edistetään ja toteutetaan seuraavan kolmen vuoden aikana eli vuosien 2024-2026 aikana. Perhekeskustyöpajat ovat oivia tilaisuuksia tutustua toisiin ja osallistaa työntekijöitä sekä asiakkaita kehittämistyöhön. Perhekeskustyöpajat jatkuvat yhteistyön vahvistamiseksi sekä epäkohtien havaitsemiseksi ja niiden kehittämiseksi. Tornion perhekeskustoiminnan tavoitteissa keskeisinä tekijöinä ovat jatkossakin ennaltaehkäisy, varhainen tuki ja monialainen yhteistyö.

Tornion perhekeskuksen tavoitteeksi nousevat luontevasti työpajoissa esiin nousseet teemat eli tiedottaminen, monialaisen yhteistyön vahvistaminen, vanhemmuuden tukeminen sekä mielen hyvinvoinnin tukeminen. Nämä teemat nousevat esille myös muissakin taustatekijöissä, joita on avattu luvussa Toiminnan tausta ja linjaukset.

Toiveita/ suunnitelmia seuraaville toimintakausille:

- Nuorten osallisuuden vahvistaminen perhekeskuskehittämiseen ja nuorten äänen kuuleminen kehittämistyössä.
- 2v kotikäynti kotona oleville lapsille. Tällä hetkellä varhaiskasvatuksessa oleville 2v lapsille toteutuu neuvolan terveydenhoitajan ja varhaiskasvatuksen opettajan yhteistyönä.
- Keskittymishaasteisten lasten prosessin kehittäminen peruspalveluiden osalta - neuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistyön tiivistäminen.
- A-klinikan ja neuvolan yhteistyön tiivistäminen äitiysneuvolasta lähtien ja koko perheen huomiointi perhettä tukeksi.
- Varhaisen tuen tiimin kokoaminen vastaamaan riittävästi ja oikea-aikaisesti perheen

tuen tarvetta vastaavaan tarpeeseen.

- Hyvinvointilähete
- Talousneuvola
- App tiedotukseen, johon koottu kaikki paikalliset tapahtumat perheille, laajentaminen valtakunnalliseksi
- Tapahtumista koottu viikkokalenteri perhekeskuksen somekanaviin
- Perheiden elintapaohjaaja perheen hyvinvoinnin tueksi.
- Walk-in-therapy -toiminnan käynnistäminen seurakunnan toimesta tueksi nuorille.
- Cool Kids 7-12 -vuotiaiden lasten kognitiiviseen käyttäytymisterapiaan pohjautuva ahdistuneisuuden hoito-ohjelmaan kouluttautuminen ja käyttöönotto.
- Nuorten masennuksen interventio, IPC 12–18-vuotiaiden nuorten masennusoireilun ehkäisyyn ja hoitoon.
- Perhekeskuksen kauppakasseja ja wc-papereita vanhemmuuden aforismein arjen hetkiin ajateltavaksi.

LÄHTEET

Hastrup, A., Pelkonen, M. & Varonen, P. 2021. Perhekeskusten kehittäminen ja vakiinnuttaminen tulevilla hyvinvointialueilla: ohjeita toimintasuunnitelman laadintaan. Viitattu 11.4.2023 <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-635-0>.

Innokylä. 2023. Tornion perhekeskus. Viitattu 24.5.2023 <https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/tornion-perhekeskus>.

Lapin aluevaltuusto. 2023. Lapin hyvinvointialuestrategia. Viitattu 24.5.2023 <https://lapha.fi/documents/594637/766960/Lapin+hyvinvointialuestrategia.pdf/2ffd07ea-9261-a5cd-555b-a144b4664a94?t=1676550533150>.

Pelkonen, M., Hastrup, A., Normia-Ahlsten, L., Halme, N., Kekkonen, M., Kiviruusu, O., Liukko, E., Lämsä R. & Muranen P. 2019. Perhekeskukset Suomessa 2019. Kehittämisen tilanne ja työn jatkuminen. Viitattu 24.5.2023 https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139242/URN_ISBN_978-952-343-461-5.pdf

Suomi.fi. 2023. Tornion Perhekeskus. Viitattu 29.5.2023 <https://www.suomi.fi/palvelut/tornion-perhekeskus-tornion-kaupunki/2088f21f-c16f-45eb-b626-d8e08ab1cd21>.

THL. 2023. HYTE-kerroin – kannustin kunnille. Viitattu 24.5.2023 <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointijohtaminen-kunnassa/hyte-kerroin-kannustin-kunnille>.

THL. 2023. Kouluterveyskysely 2019 ja 2021. Viitattu 24.5.2023 https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk4/summary_aluevertailu2?alue1_0=600836.

THL. 2023. Lasten terveys, hyvinvointi ja palvelut (LTH) 2018, 4-vuotiaat lapset. Viitattu 24.5.2023 https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/lth/lth2c/summary_lapset1?alue_0=235739
HYPERLINK.

THL. 2019. Sosiaali- ja terveystalouden yhdenvertaisuuden käsitteet: Versio 2.0. Viitattu 24.5.2023 <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019121948919>.

THL. 2016. Luo luottamusta – suojele lasta. Viitattu 24.5.2023 <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-642-1>.

THL. 2023. Perhekeskus. Viitattu 24.5.2023 <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/perhekeskus>.

Tilastokeskus. StatFin. Viitattu 24.5.2023 <https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/>.

Tornion kaupunki. 2023. Tornion perhekeskus. Viitattu 24.5.2023 <https://www.tornio.fi/kasvatus-ja-opetus/tornion-perhekeskus/>.

Tornion kaupunki. 2022. Tornio -Rajaton. Viitattu 24.5.2023 <https://www.youtube.com/watch?v=CJEqYIfv7L4>.

Tornion kaupunkistrategia 2021-2025. Maailmanluokan rajakaupunki 2030. Viitattu 24.5.2023 <https://www.tornio.fi/wp-content/uploads/2022/09/tornion-kaupunkistrategia-2021-2025.pdf>.

Unicef. Lapsiystävällinen kunta. Viitattu 24.5.2023 <https://www.lapsiystavallinenkunta.fi/>.

Wikipedia. 2023. Tornio. Viitattu 24.5.2023 <https://fi.wikipedia.org/wiki/Tornio>.